VOICE OF CITIZENS

CENTRE FOR POLICY ALTERNATIVES

විකල්ප ප්‍රතිපත්ති කේන්ද්‍රය

மாற்றுக் கொள்கைகளுக்கான நிலையம்

කෙටි විවරණය:

ශ්‍රී ලංකාවේ ජලය ආශ්‍රිත ගැටුම් සීඝ්‍රයෙන් හඳුනා ගැනීම

ව්‍යාපෘති මාතෘකාව:

ශ්‍රී ලංකාව තුළ දැනුවත් උද්දේශනය සහ සමාජ සහජීවනය ප්‍රවර්ධනය කිරීම සඳහා සිවිල් අවකාශය නිර්මාණය කිරීම

ගැටුම් ගතිකත්වය:

පුරවැසියන්ගේ ජලය සම්බන්ධ අයිතිය

සාමය ගොඩනඟන්නන් විසින් හඳුනාගෙන ඇති

ගැටුම් උත්ප්‍රේරක/ගැටුම්කාරී තත්ත්වයන්

2023 ජූනි

ක්‍රියාත්මක කිරීම: විකල්ප ප්‍රතිපත්ති කේන්ද්‍රය

අනුග්‍රහය : UNDP

Centre for Policy Alternatives
විකල්ප ප්‍රතිපත්ති කේන්ද්‍රය
மாற்றுக் கொள்கைகளுக்கான நிலையம்

විකල්ප ප්‍රතිපත්ති කේන්ද්‍රය යනු ස්වාධීන, දේශපාලන පක්ෂවාදිත්වයෙන් තොර සංවිධානයක් වන අතර එය මූලික වශයෙන් රාජ්‍යකරණය සහ ගැටුම් නිරාකරණය හා සබැඳි ගැටලු කෙරෙහි සිය අවධානය යොමු කරයි. 1996දී විකල්ප ප්‍රතිපත්ති කේන්ද්‍රය පිහිටුවනු ලැබූයේ මහජන ප්‍රතිපත්තීන් පිළිබඳව වූ කතිකාවත සඳහා සිවිල් සමාජයේ සජීවී දායකත්වය අත්‍යවශ්‍ය වන බවට හා එය ශක්තිමත් කළ යුතුව පවතින බවට වන දැඩි විශ්වාසය පෙරදැරි කොට ගෙන ය. මහජන ප්‍රතිපත්තීන් විවේචනාත්මක විමර්ශනයට භාජනය කරන, විකල්පයන් හඳුනා ගන්නා හා ඒවා ව්‍යාප්ත කරන පර්යේෂණ හා බලපෑම් කිරීමේ වැඩසටහන් වෙනුවෙන් විකල්ප ප්‍රතිපත්ති කේන්ද්‍රය කැප වී සිටී.

ලිපිනය	: අංක 6/5, ලෙයාර්ඩ්ස් පාර, කොළඹ 5, ශ්‍රී ලංකාව.
දුරකථන	: +94112081384, +94112081385, +94112081386
ෆැක්ස්	: +94112081388
විද්‍යුත් තැපැල	: info@cpalanka.org
වෙබ් අඩවිය	: www.cpalanka.org
මුහුණුපොත	: www.facebook.com/cpasl
ට්විටර්	: @cpasl

හැඳින්වීම

දශක ගණනාවක් තිස්සේ ශ්‍රී ලංකාව ගැටුම් හා ප්‍රචණ්ඩත්වයේ ප්‍රතිවිපාක විඳ ඇත. මීට අමතරව, අවාසනාවකට මෙන්, වසර ගණනාවක් පුරා සමාජ සංහිඳියාවට සහ සහයෝගීතාවයට පිළිසකර කළ නොහැකි බලපෑම් සහ හානි සම්බන්ධ ප්‍රතිවිපාකවල අත්දැකීම් තිබියදීත්, ගැටුම් ප්‍රේරක වැළැක්වීමේ හෝ ඒවාට ප්‍රතිවිරෝධී සාධනීය පියවරවල් ගැනීම නොසලකා හැර ඇත. එයට ප්‍රධාන වශයෙන් හේතු වී ඇත්තේ, රටේ සන්දර්භය තුල ගැටුම් යන්නෙහි අරුත බොහෝ දුරට ආරෝපණය කර ඇත්තේ වාර්ගික ප්‍රශ්නයට පමණක් වන අතර එමඟින් ගැටුම් ඇතිවීමට අදාල වෙනත් හේතු හෝ ප්‍රේරක පරාසයන් නොසලකා හැර ඇත.

එය ජනවාර්ගික හෝ වෙනත් හේතුවක් නිසා සිදු වුවද, සමාජයේ විවිධ කොටස්වල අවශ්‍යතා, අදහස්, අභිලාෂයන්, බලාපොරොත්තු, පරමාර්ථ, අපේක්ෂාවන් සහ අරමුණුවල නොගැලපීම් නිසා ගැටුම්කාරී තත්ත්වයන් නිර්මානය වීමේ වැඩි හැකියාවක් ඇත. එවැනි තත්ත්වයන් සෑම විටම සමාජ නොසන්සුන්තාවයට, ආතතීන්ට සහ සමහර විට දේපළ හා ජීවිත අහිමි වීම් වැනි විනාශකාරී තත්වයන්ට හේතු වේ. එමනිසා, ගැටුමේ බලපෑම, එහි පුලුල් අර්ථයෙන් ගත් කල, රටේ පුද්ගලයින්, ආයතන සහ පාලන තන්ත්‍රයන්ට අදාල වාතාවරනවල සමාජ, ආර්ථික සහ දේශපාලන ක්ෂේත්‍ර ඔස්සේ නිසැකව බලපෑමකට ලක් විය හැක. තවද, සමාජය තුළ ගැටුම් සඳහා ඇති ඉඩකඩ වැඩි වන විට, සමාජ සහජීවනය, මානව යහපැවැත්ම සහ රටේ සමාජ-ආර්ථික හා දේශපාලන ස්ථාවරත්වය කෙරෙහි අහිතකර බලපෑම් ඇති කිරීමේ අවදානම වැඩි වේ.

මෙම පසුබිම තුළ, කඩිනම් කරුණු සහ දත්ත එකතු කර ගැනීමේ මෙහෙයුමක් මත පදනම්ව මෙම විවරණයෙන් ශ්‍රී ලංකාවේ ජලය සම්බන්ධ 'ගැටුම් ප්‍රේරක' ව්‍යාප්තිය සහ විභව ප්‍රතිවිපාක පිළිබඳ දීර්ඝ විස්තරාත්මක නොවන කෙටි විශ්ලේෂණයක් සපයයි. මෙම විශ්ලේෂණය ප්‍රධාන වශයෙන් ගොඩනැගී ඇත්තේ පවතින සහ මතුවෙමින් පවතින ගැටුම් ප්‍රේරක පිළිබඳ සාක්ෂි මත පදනම් වූ රටේ විවිධ ප්‍රදේශවලින් එක්රැස් කරන ලද තොරතුරු මත ශ්‍රී ලංකාවේ පුරවැසියාට ජල අයිතිය සම්බන්ධයෙන් පවතින ගැටලු සහ ගැටුම් ගතිකතාවයන් පිළිබඳ තාක්ෂණික සංශ්ලේෂණයක් තුලිනි.

1 වන පරිච්ඡේදය

ජලයට ඇති අයිතියට අදාල ගැටුම් ගතිකත්වය පිළිබඳ සංශ්ලේෂණ වාර්තාව

මහාචාර්ය ලරීෆ් සුබයිර්

සටහන

"ජලය ශ්‍රී ලංකාවේ ගැටුම් උත්ප්‍රේරකයක් " යන්නෙන් අදහස් කරන්නේ ජල සම්පත් සම්බන්ධ ගැටළු, ඒවායේ හිඟකම, බෙදා හැරීම සහ කළමනාකරණය රට තුළ ගැටුම් ඇති කිරීමට හෝ උග්‍ර කිරීමට දායක වන සංසිද්ධියයි. ශ්‍රී ලංකාව, ලොව පුරා බොහෝ ප්‍රදේශ මෙන්ම, එහි සංකීර්ණ භූගෝලීය පිහිටීම, වෙනස්වන දේශගුණික රටා සහ විවිධ සමාජ-ආර්ථික තත්ත්වයන් හේතුවෙන් ජල සම්පත් ආශ්‍රිත විවිධ අභියෝග සහ ආතතීන්ට මුහුණ දෙයි.

ශ්‍රී ලංකාවේ ජලය ආශ්‍රිත ගැටුම් ප්‍රාදේශීය මට්ටමේ සිට ජාතික මට්ටම් දක්වා විවිධ පරිමාණයන්ගෙන් ආතතීන් සහ ආරවුල් ඇති කිරීමේ හැකියාව ඇත. ජලය සඳහා අසමාන ප්‍රවේශය, වගකීම් රහිත පාලනය, සීමිත සම්පත් සඳහා තරඟකාරිත්වය, පාරිසරික හානිය, දූෂණය සහ දේශපාලනික වශයෙන් පදනම් වූ තීරණ ගැනීම, යටිතල පහසුකම් සංවර්ධනය සහ පරස්පර සම්ප්‍රදායික හා නවීන ජල කළමනාකරණ පිළිවෙත් ඇතුළු සාධක රාශියකින් මෙම ගැටුම් හටගත හැක.

බහු-මාන ගැටලුවක් ලෙස ගත් කල, ජලය ආශ්‍රිත ගැටුම් බොහෝ විට කෘෂිකර්මය, කර්මාන්ත, නාගරීකරණය, සම්ප්‍රදායික භාවිතයන්, නීති රාමු සහ පාලන ව්‍යුහයන් ඇතුළු සමාජයේ විවිධ අංශ සමඟ ඡේදනය වේ. එපමනක් නොව, වර්ෂාපතනය සහ වාෂ්පීකරණ රටාවන් සහ ජලය ලබා ගැනීමේ හැකියාව කෙරෙහි බලපාන දේශගුණික විපර්යාසවල බලපෑම්, ජලය ආශ්‍රිත ගැටුම්වල ගතිකත්වය තවදුරටත් සංකීර්ණ කරයි.

"ජලය ශ්‍රී ලංකාවේ ගැටුම් උත්ප්‍රේරකයක්" ලෙස ආමන්ත්‍රණය කිරීමේ ප්‍රයත්නයන් තුල මෙම සාධක පිළිබඳ සියුම් අවබෝධයක්, බහු පාර්ශ්වකරුවන්ගේ සහභාගීත්වය, ඵලදායී ජල කළමනාකරණ ප්‍රතිපත්ති ක්‍රියාත්මක කිරීම සහ ජල සම්පත් සඳහා සාධාරණ ප්‍රවේශය ප්‍රවර්ධනය කිරීම ඇතුළත් වේ. ජලය ආශ්‍රිත ගැටුම් ක්‍රියාකාරීව ආමන්ත්‍රණය කිරීමෙන් සහ තිරසාර විසඳුම් සඳහා ක්‍රියා කිරීමෙන්, ශ්‍රී ලංකාවට ජල හිඟයෙන් පැන නගින ආතතීන් අවම කර ගත හැකි අතර එහි පුරවැසියන්ගේ යහපැවැත්මට සහ රටේ සමස්ත ස්ථාවරත්වයට දායක විය හැකිය.

අනාගත ගැටුම් වලට මග පාදන ජල පාලනය සහ අනෙකුත් පුළුල් කරුණු

සාමය ගොඩනඟන්නන් හරහා එකතු කරන ලද දත්ත පෙන්නුම් කරන්නේ ජලය සඳහා ඇති අයිතිය, මූලික මානව අයිතිවාසිකමක් සහ ජල සන්දර්භය තුළ සමාජ සහජීවනය විවිධ සාධක මගින් බලපෑමකට ලක්වී ඇත. අතර ඒවාට ගැටුම් අවුලුවාලන විවිධ පැතිකඩවල්, ජනගහන රටාවන්, අසමාන සම්පත් බෙදා හැරීම, පාලන ගැටළු, වෙනස් කොට සැලකීම සහ දේශගුණික විචලනයන් ඇතුලත්වේ.

ජලය සඳහා ඇති අයිතිය සම්බන්ධයෙන් කෙටි විශ්ලේෂණයක් පහත දැක්වේ.

පානීය ජලය වෙත ප්‍රවේශය

ශ්‍රී ලංකාව තුළ, විශේෂයෙන් ග්‍රාමීය සහ ආන්තික ප්‍රජාවන්හි පිරිසිදු සහ ආරක්ෂිත පානීය ජලය සඳහා ප්‍රවේශය දැඩි බලපෑමකට ලක්ව ඇත. ජල සම්පත් අසමාන ලෙස බෙදා හැරීම, යටිතල පහසුකම් ප්‍රමාණවත් නොවීම, වෙනස් කොට සැලකීමේ පරිපාලන තීරණ, ප්‍රතිපත්ති ක්‍රියාත්මක නොවීම සහ ජලය අපවිත්‍ර වීම නිසා සුරක්ෂිත පානීය ජලය සඳහා ස්ථාවර ප්‍රවේශයට බාධා එල්ල වී ඇත. මෙම අභියෝග අසමානුපාතික ලෙස අවදානමට ලක්විය හැකි ජනතාවට, විවිධ ජනවාර්ගික කණ්ඩායම්වලට බලපාන අතර විශේෂයෙන් සෞඛ්‍ය අවදානම්, සමාජ ආතතීන්, ජලයෙන් බෝවන රෝග සහ සමාජ අසමානතාවයන්ට තුඩු දෙන සැලසුම් නොකළ සංවර්ධන වැඩසටහන් හේතුවෙන් පීඩාවට පත්වන ප්‍රදේශවලට බලපායි.

වගාව සඳහා ජලය

කෘෂිකර්මාන්තය ශ්‍රී ලංකාවේ ආර්ථිකයේ මූලික පුරුකක් වන අතර, ආහාර සුරක්ෂිතතාව සහ ජීවනෝපාය සඳහා කරන වගාවට ජලය අත්‍යවශ්‍ය වේ. කෙසේ වෙතත්, වර්ෂාපතනය අක්‍රමවත් ලෙස පැවතීම, ගණන් කළ නොහැකි තරම්වූ ජල කළමනාකරණ ප්‍රවේශයන්, යල් පැන ගිය වාරිමාර්ග පද්ධති සහ ඉඩම් පරිහරණ ක්‍රම සමග ඒකාබද්ධ වූ දේශපාලනික වුවමනාවන් නිසා ගත් අදූරදර්ශී තීරණ, ජල හිඟය සහ ජල කළමනාකරණයේ අකාර්යක්ෂමතාවයට හේතු වේ. මෙහි ප්‍රතිඵලයක් ලෙස කෘෂිකාර්මික ඵලදායිතාව අඩුවීම, ගොවීන් මත ආර්ථික පීඩනය සහ ප්‍රජාවන් සහ පාර්ශ්වකරුවන් අතර ජලය වෙන් කර ගැනීම සම්බන්ධයෙන් ගැටුම් ඇති විය හැකි තත්වයන් නිර්මානය වේ.

ගැටුම් ගතිකත්වය

ශ්‍රී ලංකාවේ ජලය සඳහා ඇති අයිතිය සංකීර්ණ ගැටුම් ගතිකත්වයන් සමග බද්ධ වී ඇත. ජනවාර්ගික කණ්ඩායම් අතර ආතතීන්, සම්පත් සඳහා අසමාන ප්‍රවේශය සහ පාලන අභියෝග නිසා උද්වේගකර පරිසරයක් නිර්මානය වීමට දායක වී ඇත. ජල හිඟය සහ ජල අයිතීන් පිළිබඳ ආරවුල් පවතින ගැටුම් උග්‍ර කර හෝ අලුත් ඒවා අවුලුවාලමින් සමාජ සහජීවනයට තවදුරටත් බලපෑම් කරයි.

ප්‍රතිපත්ති සහ නෛතික රාමුව

ශ්‍රී ලංකාව ප්‍රතිපත්ති සහ නෛතික රාමු හරහා ජලය සම්බන්ධ ගැටලු ආමන්ත්‍රණය කර ඇත. ජාතික ජල සම්පාදන හා ජලාපවහන මණ්ඩලය, ශ්‍රී ලංකා මහවැලි අධිකාරිය සහ වාරිමාර්ග දෙපාර්තමේන්තුව ජල කළමනාකරණයේ ප්‍රධාන භූමිකාවන් ඉටු කරයි. කෙසේ වෙතත්, මෙම ප්‍රතිපත්ති ක්‍රියාත්මක කිරීමේදී පරිපාලන අකාර්යක්ෂමතාව, සම්බන්ධීකරණය නොමැතිකම, වගකීම් රහිත පරිපාලන තීරණ, ප්‍රතිපත්ති ක්‍රියාත්මක කිරීමේදී සහ සම්පත් කළමනාකරණයේදී දේශපාලනික වශයෙන් මෙහෙයවන පක්ෂග්‍රාහීත්වය, ක්‍රියාත්මක කිරීමේ නීතියේ ඌනතාවය සහ ප්‍රමාණවත් සම්පත් නොමැතිකම හේතුවෙන් අභියෝගවලට මුහුණ දෙයි.

සැලසුම් නොකළ සංවර්ධනය

ක්ෂුද්‍ර ජල පෝෂක ප්‍රදේශවල සැලසුම් රහිතව සිදුවන වන්න්තර ආරක්ෂිත වැස්ම එළි පෙහෙළි කිරීම, අර්ථවත් පාරිසරික බලපෑම් තක්සේරුවකින් තොරව ක්‍රියාත්මක කරන කුඩා ජල විදුලි බලාගාර ව්‍යාපෘති, අනිසි වගාවන් සහ දේශීය ඉදිකිරීම්වලින් තොර ආයතනික අවශ්‍යතා සඳහා ඉඩම් ලබා දීම වැනි නුසුදුසු තීරණ හෝ ඉදිකිරීම් හේතුවෙන් ජල පෝෂක ප්‍රදේශ ශීඝ්‍රයෙන් විනාශ වෙමින් පවතී. මෙම හේතුන් නිසා ගංගා සහ ඇළ දොළවල වාර්ෂිකව ගලා යන ජල ප්‍රමානයන් හෝ ඒවායේ ධාරිතාව අඩුවීම නිසා පානීය ජලය පිළිබඳ විශාල ගැටලුවක් මෙන්ම කෘෂිකර්මාන්තයට ජල හිඟයක් ඇති කරයි. උස් ස්ථානයන්හී ජල පෝෂක ප්‍රදේශ එළිපෙහෙළි කිරීම සහ දුර්වල ජල හා පාංශු සංරක්ෂණ පිළිවෙත් හේතුවෙන් ජල විදුලිය නිපදවන සහ වාරි ජලය සපයන ජලාශවල අනපේක්ෂිත රොන්මඩ ඇතිවීමේ තර්ජනය ශ්‍රී ලංකාව අත්විඳිමින් සිටී.

වග නොවන තීරණ සහ දූෂණය

ඉහත කරුණු කෙසේ වෙතත්, ඇළ දොළ, වැව් හා ජලාශ සඳහා වන ඉඩම් වෙන්කර පස්, මැටි හෝ වැලි කැණීම් වැඩි වශයෙන් ජල සම්පතට අහිතකර ලෙස බලපා ඇත. තවද, ඉඩම් අවභාවිතය හේතුවෙන් සාමාන්‍ය භාවිතයේ ඇති භූගත ජලය සහ ජල උල්පත්වල ධාරිතාව අහිතකර අතට හැරෙමින් ක්‍රමයෙන් විනාශ වෙමින් පවතී. ජල මූලාශ්‍ර ඇති ප්‍රදේශවල මායිම්, ජල මාර්ග වෙන් කර, ජලාශ/වැව්වල ජල පෝෂක ප්‍රදේශ හඳුනාගෙන භෞතිකව පොළවෙහි සලකුණු කර නොමැත. දත්ත මගින් පෙන්වා දෙන්නේ ගැටුම්කාරී තත්ත්වයන්ට සම්බන්ධ පාර්ශ්ව ගත් කල, ජාවාරම්කරුවන් සම්බන්ධ වන සිදුවීම් සංඛ්‍යාව ඉහළ මට්ටමක පවතින අතර එවැනි සිදුවීම්වලට එරෙහිව නීතිය ක්‍රියාශීලීව ක්‍රියාත්මක කිරීමක් කර නොමැති බවයි.

සම්බන්ධීකරණය හා ප්‍රතිසංස්කරණ නොමැතිකම

නිදහසට පෙර සහ පසුව බලයට පත් වූ රජයන් ශ්‍රී ලංකාවේ ජල මූලාශ්‍ර සංරක්ෂණයට අදාළව විවිධ ප්‍රතිපත්ති සහ නීති හඳුන්වා දී ඇත. ජල පෝෂක කළමනාකරණය පිළිබඳ ජාතික ප්‍රතිපත්තිය, ජාතික ඉඩම් පරිහරණ ප්‍රතිපත්තිය, ජාතික වන ප්‍රතිපත්තිය සහ ජාතික පරිසර ප්‍රතිපත්තිය එවැනි ප්‍රමුඛ ප්‍රතිපත්තිවලින් කිහිපයකි. කෙසේ වෙතත්, වඩා හොඳ ජල කලමණාකරණයක් සහතික කිරීම සඳහා සම්බන්ධීකරණ උපායමාර්ගික ප්‍රවේශයන් ක්‍රියාත්මක කිරීමට නියම කර ඇති ආයතන අතර කැපී පෙනෙන විසන්ධි වීමත් සමඟ අර්ථවත් ලෙස ප්‍රතිපත්ත සහ සැලසුම් ක්‍රියාත්මක නොවීම හේතුවෙන් ජලය සමාජ ආතතීන් ඇති කළ හැකි ගැටුම් උත්ප්‍රේරක ලෙස පවතී.

ව්‍යවස්ථාදායක සහ ප්‍රතිපත්ති ප්‍රතිසංස්කරණ සම්බන්ධයෙන්, පහත දක්වා ඇති නීතිවල විධිවිධාන පුරවැසියන්ගේ ජලයට ඇති අයිතිවාසිකම සම්බන්ධයෙන් අඩු වැඩි වශයෙන් අදාළ වන අතර, ඒ අනුව හොඳින් සම්බන්ධීකරණය වූ "ජල පාලන පද්ධතියක් ස්ථාපිත කිරීම" සහ ක්‍රියාත්මක කිරීම සහතික කිරීම සඳහා පුරවැසියන්ගේ අවශ්‍යතිවයන් ආරක්ෂා කරන, ගැටුම් අවම කරන සහ ජල සම්පත ඵලදායී ලෙස භාවිතා කිරීම ප්‍රශස්ත කෙරෙන පුළුල් සමාලෝචනයක් අත්‍යවශ්‍ය වේ. ,

ඉඩම් සංවර්ධන ආඥාපනත	වාරිමාර්ග ආඥාපනත	ගොවිජන සංවර්ධන පනත
රජයේ ඉඩම් ආඥාපනත	වනජීවී සංරක්ෂණ පනත	ජල සම්පත් සංවර්ධන පනත
තැරිඑ ධරාසබ්බජැ	**ජල ජාතික ජල සම්පාදන හා ජලාපවහන මණ්ඩල පනතට අදාළ ගැටුම් අවම කිරීමේ දී අවශ්‍ය නීති සමාලෝචනය සඳහා ව්‍යවස්ථාදායක ප්‍රතිසංස්කරණ**	ජාතික ජල සම්පාදන හා ජලාපවහන මණ්ඩල පනත
පාංශු සංරක්ෂණ පනත	ආපදා කළමනාකරණ පනත	වෙරළ සංරක්ෂණ පනත
නාගරික සංවර්ධන අධිකාරී පනත	ඉඩම් ප්‍රතිසංස්කරණ නීතිය	මහවැලි අධිකාරී පනත

විශේෂිත ගැටුම් ගතිකත්වය - පානීය ජලය

ගැටලු

ප්‍රවේශය සහ සමානාත්මතාවය: තම භූගෝලීය පිහිටීම හෝ සමාජ-ආර්ථික තත්ත්වය කුමක් වුවත්, සියලුම පුරවැසියන්ට ආරක්ෂිත සහ පිරිසිදු පානීය ජලය සඳහා සාධාරණ ප්‍රවේශය සහතික කිරීම සැලකිය යුතු අභියෝගයක් ලෙස පවතී. ආන්තික ප්‍රජාවන් ජල සම්පත් කළමනාකරණ පාලනයෙන් බැහැර කිරීමකටද මුහුණ දී සිටිති.

ජලයේ ගුණාත්මකභාවය: ජලයෙන් බෝවන රෝග සහ අනෙකුත් සෞඛ්‍ය අවදානම් වළක්වා ගැනීම සඳහා පානීය ජල මූලාශ්‍රවල ගුණාත්මකභාවය පවත්වා ගැනීම ඉතා වැදගත් වේ. දූෂණය, අපවිත්‍ර වීම් සහ ජලය පවිත කෙරෙන ප්‍රතිකාර සම්බන්ධ ගැටළු විසඳීම අත්‍යවශ්‍ය වේ.

යටිතල පහසුකම් සංවර්ධනය: නාගරික සහ ග්‍රාමීය ප්‍රදේශවලට සුරක්ෂිත පානීය ජලය සැපයීම සඳහා අවශ්‍ය යටිතල පහසුකම් සංවර්ධනය කිරීම සහ නඩත්තු කිරීම ප්‍රතිපත්තිමය අභියෝගයකි. නිසි ජල පිරිපහදු පහසුකම්, බෙදාහැරීමේ ජාල සහ ගබඩා පද්ධති ලබා දීම මෙයට ඇතුළත් වේ.

දේශගුණික විපර්යාස: වර්ෂාපතන රටා වෙනස් කිරීම, වාෂ්පීකරණය වැඩි වීම සහ ජලය සඳහා ඇති ඉල්ලුම ඇතුළුව, කාලගුණික සිදුවීම් නිසා ජලය ලබා ගැනීමේ හැකියාවට බලපායි. මෙම අභියෝග කළමනාකරණය කිරීමට සහ දේශගුණික විපර්යාසවල බලපෑමට අනුවර්තනය වීමට උපාය මාර්ග සංවර්ධනය කිරීම වැදගත් වේ.

අභියෝග :

නාගරීකරණය: සීඝ්‍ර නාගරීකරණය නිසා පවතින ජල යටිතල පහසුකම් වලට පීඩනයක් එල්ල විය හැකි අතරම නාගරික ප්‍රදේශවල පිරිසිදු පානීය ජලය සඳහා ඇති ඉල්ලුම වැඩි වීමද මෙයට හේතු වේ. ග්‍රාමීය ප්‍රදේශවල අවශ්‍යතා වලට සපයන ගමන් වර්ධනය වන නගරවලට ප්‍රමාණවත් ජල සැපයුමක් සහතික කිරීම අභියෝගයකි.

ජල දූෂණය: කෘෂිකාර්මික අපද්‍රව්‍යවලින් සිදුවන දූෂණය, කාර්මික අපද්‍රව්‍ය සහ නිසි සනීපාරක්ෂක පහසුකම් නොමැතිකම නිසා ජල මූලාශ්‍ර අපවිත්‍ර විය හැකි අතර, පිරිසිදු පානීය ජලය සඳහා ප්‍රවේශය සහතික කිරීමට ඇති හැකියාවටද බලපායි.

සනීපාරක්ෂාව: සනීපාරක්ෂක පිළිවෙත් වැඩිදියුණු කිරීම ආරක්ෂිත පානීය ජලය සඳහා ප්‍රවේශය සහතික කිරීම සමඟ සමීපව සම්බන්ධ වේ. නිසි සනීපාරක්ෂක පහසුකම් නොමැතිකම ජල මූලාශ්‍ර දූෂණය වීමට හේතු විය හැක.

කෘෂිකාර්මික පිළිවෙත්: කෘෂිකාර්මික කටයුතු සඳහා අකාර්යක්ෂම ජල භාවිතය සහ කෘෂි රසායන අනිසි ලෙස භාවිතා කිරීම ජල දූෂණයට හේතු විය හැකි අතර පරිභෝජනය සඳහා පිරිසිදු ජලය ලබා ගැනීමේ හැකියාව අඩු කරයි.

විශේෂිත ගැටුම් ගතිකත්වය - වගාව සඳහා ජලය

ගැටලු:

ජලය වෙන් කිරීම: ගෘහස්ථ හා කාර්මික භාවිතය වැනි අනෙකුත් අංශ සමඟ කෘෂිකාර්මික භාවිතය සඳහා ජලය වෙන් කිරීම සමතුලිත කිරීම සඳහා සාධාරණ ලෙස බෙදා හැරීම සහතික කිරීම සඳහා පැහැදිලි ප්‍රතිපත්ති සහ යාන්ත්‍රණ අවශ්‍ය වේ.

කාර්යක්ෂම ජල භාවිතය: කෘෂිකාර්මික කටයුතු සඳහා කාර්යක්ෂම ජල භාවිතය දිරිමත් කිරීම මෙම වටිනා සම්පත සංරක්ෂණය කිරීම සඳහා වැදගත් වන අතර එය පවතින ජලයෙන් වැඩි කොටසක් ලබා ගනී. ප්‍රතිපත්ති මගින් ජලය ඉතිරි කිරීමේ තාක්ෂණය, බෝග තෝරා ගැනීම සහ වාරිමාර්ග පිළිවෙත් ප්‍රවර්ධනය කළ යුතුය.

දේශගුණික විපර්යාස: කාලගුණික රටා වෙනස් වීම සහ වර්ෂාපතනයේ විචල්‍යතාවය වැඩි වීම කෘෂිකර්මාන්තය සඳහා ජලය ලබා ගැනීමට බලපායි. සම්පත් කළමනාකරණ ප්‍රතිපත්ති දේශගුණික විපර්යාසවල බලපෑම් සමඟ සාර්ථකව කටයුතු කිරීම සඳහා අනුගත ක්‍රියාමාර්ග සලකා බැලිය යුතුය.

ඉඩම් පරිහරණය සැලසුම් කිරීම: ජල සම්පත් අධික ලෙස පරිහරණය කිරීම වැළැක්වීම සහ පාරිසරික සමතුලිතතාවය පවත්වා ගැනීම සඳහා ඉඩම් පරිහරණ සැලසුම් සමඟ ජල සම්පත් කළමනාකරණය ඒකාබද්ධ කිරීම ඉතා වැදගත් වේ.

අභියෝග:

ජල හිඟය: ශ්‍රී ලංකාවේ ඇතැම් ප්‍රදේශ විශේෂයෙන් වියළි කාලවලදී ජල හිඟයකට මුහුණ දෙයි. ජල හිඟය කළමනාකරණය කිරීම සහ කෘෂිකර්මාන්තයට ප්‍රමාණවත් සැපයුමක් සහතික කිරීම සැලකිය යුතු අභියෝගයකි.

යල් පැන ගිය වාරිමාර්ග යටිතල පහසුකම්: සමහර වාරිමාර්ග පද්ධති සහ යටිතල පහසුකම් යල් පැන ගිය හෝ අකාර්යක්ෂම විය හැකි අතර, එය ජලය අපතේ යාමට හේතු වේ. අරමුදල් සහ සැපයුම් සීමාවන් හේතුවෙන් මෙම පද්ධති වැඩිදියුණු කිරීම සහ නවීකරණය කිරීම අභියෝගාත්මක විය හැකිය.

ජල දූෂණය: කෘෂිකාර්මික අපද්‍රව්‍යවලින් සිදුවන දූෂණය, පොහොර සහ පළිබෝධනාශක අධික ලෙස භාවිතය සහ දුර්වල අපද්‍රව්‍ය කළමනාකරණ පිළිවෙත් ජල මූලාශ්‍ර දූෂණය කර පරිසර පද්ධතිවලට හානි කළ හැක.

බෝග තේරීම සහ ජල ඉල්ලුම: සමහර බෝග සඳහා අනෙක් ඒවාට වඩා වැඩියෙන් ජලය අවශ්‍ය වේ. තිරසාර කෘෂිකර්මාන්තයක් සඳහා ඉහළ ජල ඉල්ලුමක් ඇති භෝග සහ ජලය ලබා ගැනීමේ හැකියාව අතර සමතුලිතතාවයක් සහතික කිරීම වැදගත් වේ.

සොබාදහම සහ මිනිසුන් සඳහා ජලය: වර්තමානයේ ජල කළමනාකරණයේ දී ජලවිදුලියට ප්‍රමුඛත්වය දී ඇති අතර පසුව කෘෂිකර්මාන්තය සඳහා ජලය ලබා දේ. එහි ප්‍රතිඵලයක් ලෙස ස්වභාවික මූලාශ්‍රවලින් මිනිසුන්ගේ ජල අවශ්‍යතා ලබා දීම සඳහා සැලකිල්ලක් නොදක්වන අතර වන සතුන් සහ පරිසර පද්ධති අඩපණ වේ. මින්නේරිය, ගිරිතලේ සහ කවුඩුල්ල වැව් සංකීර්ණයේ අගෝස්තු සහ සැප්තැම්බර් මාසවලදී අලි අවශ්‍යතා කෙරෙහි අවධානය යොමු නොවීම සහ විවිධ කලපුවල වාණිජ ඉස්සන් සෑදීම නිසා සිදුවෙමින් පවතින දේ.

ගැටුම් ගතිකත්වය	
ජල පාලනය සහ කළමනාකරණය	
ගැටලුව:	බලපෑම්:
ශ්‍රී ලංකාවේ ජල සම්පත් පාලනය සහ කළමනාකරණය බහුවිධ නියෝජිතායතන සහ අංශ ඇතුළත් වන අතර එමඟින් ඛණ්ඩනය වූ තීරණ ගැනීම් සහ අකාර්යක්ෂම සම්පත් වෙන් කිරීම සිදුවේ.	සම්බන්ධීකරණය නොමැතිකම හේතුවෙන් ජල සම්පත් අසමාන ලෙස බෙදා හැරීම, ඇතැම් ප්‍රදේශ හෝ ක්ෂේත්‍ර අන් අයට වඩා වාසිදායක වීම සහ පුරවැසියන්ට සාධාරණ ලෙස ජලය ලබා ගැනීමට බාධා ඇති විය හැක.
සාධාරනත්වය සහ ප්‍රවේශය	
ගැටලුව:	බලපෑම්:
පිරිසිදු සහ ආරක්ෂිත පානීය ජලය සඳහා ප්‍රවේශය ශ්‍රී ලංකාව පුරා අසමාන වන අතර එය ග්‍රාමීය සහ ආන්තික ප්‍රජාවන්ට අසමාන ලෙස බලපායි.	අවදානමට ලක්විය හැකි ජනගහනයට පිරිසිදු ජලය සඳහා ඔවුන්ගේ මූලික අයිතිවාසිකම අහිමි වීම නිසා සමාජ අසමානතා පැන නගී, සෞඛ්‍ය ගැටළු වලට තුඩු දෙන අතර විෂමතා ප්‍රවර්ධනය කරයි.
නීතිමය රාමුව	
ගැටලුව:	බලපෑම්:
විවිධ නීති සහ රෙගුලාසි අතිච්ඡාදනය වන අතර සමහර විට පරස්පරයන් සමග ජල සම්පත් පාලනය කරන නීතිමය රාමුව සංකීර්ණ වේ.	ව්‍යාකූලත්වය සහ නෛතික හිඩැස් මගහැර ජල අයිතීන් ඵලදායී ලෙස ක්‍රියාත්මක කිරීම සහ බලාත්මක කිරීම සහතික කිරීම සඳහා නීතිමය ප්‍රතිපාදනවල පැහැදිලිකම සහ අනුකූලතාව අත්‍යවශ්‍ය වේ.
යටිතල පහසුකම් සහ සේවා	
ගැටලුව:	බලපෑම්:
ප්‍රමාණවත් යටිතල පහසුකම් සහ සේවාවන් නොමැතිකම, විශේෂයෙන් දුර බැහැර ප්‍රදේශවල පිරිසිදු පානීය ජලය සැපයීමට බාධා කරයි.	දුර්වල යටිතල පහසුකම් ජලයෙන් බෝවන රෝග උග්‍ර කරන අතර පුරවැසියන්ගේ යහපැවැත්මට බලපාන අතර මහජන යහපත් සෞඛ්‍ය ප්‍රයත්නයන් වලක්වනු ලැබේ.
දූෂණය හා අපවිත්‍ර වීම	
ගැටලුව:	බලපෑම්:
කාර්මික අපද්‍රව්‍ය, කෘෂිකාර්මික අපද්‍රව්‍ය සහ ප්‍රමාණවත් සනීපාරක්ෂාව නොමැතිකම හේතුවෙන් ශ්‍රී ලංකාවේ ජල මූලාශ්‍ර දූෂණයෙන් පීඩා විඳිති.	ජල දූෂණය හේතුවෙන් අනාරක්ෂිත පානීය ජලය, මහජන සෞඛ්‍ය හා පරිසර පද්ධතිවලට හානි සිදු වන අතර ජල පිරිපහදුව සඳහා ආයෝජන අවශ්‍ය වේ.
කෘෂිකාර්මික ජල භාවිතය	
ගැටලුව:	බලපෑම්:
යල් පැන ගිය වාරිමාර්ග පද්ධති, නොගැලපෙන ජල සැපයුම සහ ඉඩම් පරිහරණ පිළිවෙත් වගාව සඳහා ජල හිඟයට දායක වේ.	අත්‍යවශ්‍ය අංශයක් වන කෘෂිකර්මාන්තය අඩු ඵලදායිතාවයකට, ගොවීන්ට ආර්ථික පීඩනයකට සහ ජලය වෙන් කිරීම සම්බන්ධයෙන් ඇති විය හැකි ගැටුම්වලට මුහුණ දෙයි.

දේශගුණික විපර්යාස ඔරොත්තු දීමේ හැකියාව	
ගැටලුව:	බලපෑම්:
වර්ෂාපතන රටා වෙනස් වීම සහ දේශගුණික බලපෑම් ජලය ලබා ගැනීමට තර්ජනය කරයි.	දේශගුණික විපර්යාස හමුවේ ජල අයිතීන් සහතික කිරීම සඳහා විශේෂයෙන් හිඟ කාලවලදී ජල ප්‍රවේශය සහ බෙදා හැරීම සහතික කරන අනුවර්තන උපාය මාර්ග අවශ්‍ය වේ.
ප්‍රජා සහභාගීත්වය	
ගැටලුව:	බලපෑම්:
ජල කළමනාකරණ තීරණ සඳහා සීමිත පුරවැසි සහභාගීත්වය සහ ප්‍රජා සහභාගීත්වය.	තීරණ ගැනීමෙන් පුරවැසියන් බැහැර කිරීම දුක්ගැනවිලි, තිරසාර ජල කළමනාකරණයට බාධා සහ ගැටුම් පවත්වා ගැනීමට හේතු විය හැක.
නීතිමය දැනුවත්භාවය	
ගැටලුව:	බලපෑම්:
ඔවුන්ගේ ජල අයිතිවාසිකම් සහ ජලය සම්බන්ධ ගැටළු විසඳීම සඳහා නීතිමය මාර්ග පිළිබඳව පුරවැසියන් අතර සීමිත දැනුවත්භාවය.	පුරවැසියන් ඔවුන්ගේ අයිතිවාසිකම් ගැන නොදැන සිටීම, ඔවුන්ගේ අයිතිවාසිකම් වෙනුවෙන් පෙනී සිටීමට සහ නීතිමය ප්‍රතිකර්ම සඳහා ප්‍රවේශ වීමට ඇති හැකියාවට බාධාවක් විය හැකිය.
බලාත්මක කිරීම සහ අනුකූල වීම	
ගැටලුව:	බලපෑම්:
ජලය සම්බන්ධ නීති සහ රෙගුලාසි නොගැලපීම.	දුර්වල බලාත්මක කිරීම අනුකූල නොවීමකට තුඩු දිය හැකි අතර, තිරසාර නොවන භාවිතයන් දිගටම පැවතීමට ඉඩ සලසයි සහ ජලය ආශ්‍රිත අභියෝග තවදුරටත් උග්‍ර කරයි.

ශ්‍රී ලංකාවේ පුරවැසියන්ගේ ජල අයිතිය තහවුරු කිරීම සඳහා මෙම නීතිමය සහ ප්‍රතිපත්තිමය අභියෝගවලට විසඳුම් සෙවීම ඉතා වැදගත් වේ. සියලුම පුරවැසියන් සඳහා පිරිසිදු පානීය ජලය සහ වගාව සඳහා ජලය සුරක්ෂිත කිරීම සඳහා ජල පාලනය, සමානාත්මතාවය බෙදා හැරීම, දූෂණය පාලනය කිරීම, යටිතල පහසුකම් සංවර්ධනය සහ දේශගුණයට ඔරොත්තු දීමේ හැකියාව ඇති කිරීමට පුළුල් ප්‍රතිසංස්කරණ අත්‍යවශ්‍ය වේ. මෙම සංකීර්ණ ගැටලු, ගැටුම්කාරී තත්ත්වයන් විසඳීමට සහ රට තුළ තිරසාර ජල කළමනාකරණය ප්‍රවර්ධනය කිරීමට සහ සමාජ සහජීවනය වර්ධනය කිරීමට රාජ්‍ය ආයතන, සිවිල් සමාජය සහ ප්‍රජාවන් සම්බන්ධ විනිවිද පෙනෙන, සම්බන්ධීකරණ සහ අන්තර්කරණය වූ ප්‍රවේශයක් අවශ්‍ය වේ.

2 වන පරිච්ඡේදය

සාමය ගොඩනඟන්නන්ගෙන් ලැබුණු දත්ත මත පදනම් වූ විශ්ලේෂණය

මෙම කොටස රටේ විවිධ දිස්ත්‍රික්කවලින් සාමය ගොඩනගන්නන්ගෙන් ලැබුණු දත්ත පිළිබඳ කෙටි විශ්ලේෂණයක් සපයයි. දත්ත රැස් කිරීම 2023 ජූලි මාසයේ සති දෙකක් ඇතුළත සිදු කරන ලදී.

ගැටුම් ආශ්‍රිත ගැටළු : දිස්ත්‍රික්ක අනුව

ජල සම්පත් කළමනාකරණය සහ ප්‍රවේශය සම්බන්ධයෙන් සැලකිය යුතු අභියෝගවලට මුහුණ දෙන ඇතැම් ප්‍රදේශ සමඟින්, ශ්‍රී ලංකාවේ දිස්ත්‍රික්ක පුරා ඇති විවිධ මට්ටම්වල ජලය සම්බන්ධ ගැටුම් මෙම දත්ත මගින් ඉස්මතු කරයි. මෙම තොරතුරු මගින් ප්‍රතිපත්ති සම්පාදකයින්ට සහ පාර්ශවකරුවන්ට ජලය ආශ්‍රිත ගැටුම් ආමන්ත්‍රණය කිරීම, තිරසාර ජල කළමනාකරණ පිළිවෙත් ප්‍රවර්ධනය කිරීම සහ කලාපයේ සාමය සහ සංවර්ධනයට දායක වීම සඳහා ඉලක්කගත උපාය මාර්ග සැකසීමට මඟ පෙන්විය හැක.

ජලය ආශ්‍රිත අධික ගැටුම්: දිස්ත්‍රික්ක කිහිපයක් ජල ප්‍රශ්නවලට අදාළව ඉහළ ගැටුම් ඇති බව කැපී පෙනේ. මඩකලපුව (සිදුවීම් 16), රත්නපුර (සිදුවීම් 15), නුවරඑළිය (සිදුවීම් 14), ගාල්ල (සිදුවීම් 7), සහ අනුරාධපුර (සිදුවීම් 10) ඊට ඇතුළත් ය. මෙම දිස්ත්‍රික්කවල ජල සම්පත් කළමනාකරණය, ප්‍රතිපාදන හෝ ප්‍රවේශය සම්බන්ධ සැලකිය යුතු අභියෝගවලට මුහුණ දෙමින් සිටින බව දත්ත ප්‍රකාශ කරයි, ඒවා ගැටුම් ඇති කරයි.

කලාපීය රටා: එකම කලාපයේ සමහර දිස්ත්‍රික්කවල ජලය සම්බන්ධ ගැටුම් සමාන මට්ටමක ඇති බව පෙනේ. උදාහරණයක් ලෙස, උතුරු පළාතේ අනුරාධපුර සහ මන්නාරම යන දෙකෙහිම පිළිවෙළින් ගැටුම් 10 සහ 10 ඇත.

සම්පත් වෙන් කිරීම: සාධාරණ සම්පත් වෙන්කිරීමේ සහ ඵලදායී ජල කළමනාකරණ ප්‍රතිපත්තිවල වැදගත්කම දත්ත මගින් අවධාරනය කරයි. ඉහළ ගැටුම් පවතින දිස්ත්‍රික්කවලට යටිතල පහසුකම් සංවර්ධනය, ජලය බෙදා හැරීම ඇතුළු ජලය ආශ්‍රිත ගැටලු විසඳීමට සහ ගැටුම් නිරාකරණ යාන්ත්‍රණ සඳහා වැඩි අවධානයක් සහ සම්පත් අවශ්‍ය විය හැක.

තිරසාරභාවය සහ සාමය ගොඩනැගීම: පාරිසරික තිරසාරභාවය සහ සාමය ගොඩනැගීමේ ප්‍රයත්නයන් යන දෙකටම ජලය ආශ්‍රිත ගැටුම් ආමන්ත්‍රණය කිරීම ඉතා වැදගත් වේ. ජල හිඟය සහ ජල සම්පත් පිළිබඳ ආරවුල් පවතින ආතතීන් උග්‍ර කර සංවර්ධනයට බාධාවක් විය හැක.

විශේෂිත ජල ගැටළු සහ සාමය ගොඩනඟන්නන් විසින් හඳුනාගත් ගැටුම් සිදුවීම් ගණන:

ශ්‍රී ලංකාවේ ජලය ආශ්‍රිත ගැටුම් සෞඛ්‍ය, ජීවනෝපාය සහ සමාජ සහජීවනය ඇතුළු සමාජයේ විවිධ පැතිවලට බලපාන බහුවිධ බව පැතිකඩවල් බව දත්ත මගින් පෙන්නුම් කරයි. මෙම ගැටුම් ආමන්ත්‍රණය කිරීම සඳහා බහු පාර්ශ්වකරුවන්, තිරසාර ඉඩම් සහ ජල කළමනාකරණ පිළිවෙත්, සාධාරණ ප්‍රතිපත්ති සහ රජයේ වගවීම ඇතුළත් වන පුළුල් ප්‍රවේශයක් අවශ්‍ය වේ. පිරිසිදු පානීය ජලය සඳහා ප්‍රවේශය සහතික කිරීම සහ ඵලදායී ජල සම්පත් කළමනාකරණය මෙම ගැටුම් අවම කිරීම සහ ජනගහනයේ සමස්ත ජීවන තත්ත්වය වැඩිදියුණු කිරීමේ තීරණාත්මක පියවර වේ.

ජල ගැටළු වල විවිධ පරාසයන්: දත්ත පෙන්වා දෙන්නේ ශ්‍රී ලංකාව විවිධ පරාසයක ජලය ආශ්‍රිත ගැටළු වලට මුහුණ දෙන අතර, ඒ සෑම එකක්ම ගැටුම් සිදුවීම් වලට දායක වන බවයි. කුඩා ජලවිදුලි බලාගාර හේතුවෙන් ජල මූලාශ්‍රවලට හානි වීම, ජල ප්‍රවේශයට බලපාන හමුදාකරණය, වගාවට අවශ්‍ය ජලය බෙදා හැරීමේ ප්‍රතිපත්ති ප්‍රමාණවත් නොවීම, පිරිසිදු පානීය ජලය නොමැතිකම, ජල සම්පත් අපහරණය කිරීම, පානීය ජලය දූෂණය වීම, ජලය බෙදා හැරීමේ වෙනස්කම් කිරීම, ජල පෝෂක ප්‍රදේශවල වන විනාශය, ජල පහසුකම් නොමැතිව ඉඩම් අත්පත් කර ගැනීම, ඉඩම් විකිණීම සහ විවිධ වගා කටයුතු හේතුවෙන් ජල මූලාශ්‍ර ක්ෂය වීම, පරිසර ආරක්ෂණ ක්‍රියාමාර්ග

හේතුවෙන් ගංවතුර, රජයේ දෙපාර්තමේන්තු වල අත්තනෝමතික ක්‍රියා සහ අඩු ආදායම්ලාභී නාගරික පවුල් සඳහා ජල බිල්පත් ඉහළ යාම මෙම ගැටලුවලට ඇතුළත් ය,

බහු පාර්ශ්වකරුවන්: මෙම ජලය සම්බන්ධ ගැටුම් රාජ්‍ය ආයතන, පෞද්ගලික ආයතන, ප්‍රජාවන් සහ පුද්ගලයන් ඇතුළු විවිධ පාර්ශවකරුවන් සම්බන්ධ වේ. මෙම ගැටුම් ආමන්ත්‍රණය කිරීම සඳහා මෙම පාර්ශවකරුවන් අතර සහයෝගීතාවය සහ සම්බන්ධීකරණය අවශ්‍ය වේ.

සම්පත් ක්ෂය වීම: භූගත ජල මූලාශ්‍ර ක්ෂය වීම සහ ජල මූලාශ්‍රවලට හානි වීම වැනි ගැටලු මහා පරිමාණ වගා කටයුතු සහ සංවර්ධන ක්‍රියාකාරකම් ඇතුළු තිරසාර නොවන ඉඩම් පරිහරණ භාවිතයන් හා සම්බන්ධ වේ.

සමාජ හා සෞඛ්‍ය බලපෑම: පිරිසිදු පානීය ජලය නොමැතිකම සහ අපවිත්‍ර පානීය ජලය හේතුවෙන් ඇති වන සෞඛ්‍ය ගැටලු වැනි ගැටුම්වලට තුඩු දෙන ගැටලු මහජන සෞඛ්‍යයට සහ යහපැවැත්මට සෘජු බලපෑමක් ඇති කරයි.

සමානාත්මතාවය සහ වෙනස් කොට සැලකීම: වාර්ගිකත්වය හෝ ආගම මත පදනම්ව ජලය බෙදා හැරීමේ වෙනස්කම් කිරීමේ භාවිතයන් ගැටුමේ මූලාශ්‍ර ලෙස හඳුනා ගැනේ. ජල සම්පත් සඳහා සාධාරණ ප්‍රවේශයක් සහතික කිරීම සමාජ සහජීවනය සහ සාමය සඳහා ඉතා වැදගත් වේ.

පාරිසරික ආරක්ෂාව: පාරිසරික ආරක්ෂණ පියවරයන් නොමැතිකම හේතුවෙන් ගංවතුර හේතුවෙන් සිදුවන හානිය, ජලය ආශ්‍රිත ගැටුම් අවම කිරීම සඳහා තිරසාර පාරිසරික ප්‍රතිපත්ති සහ භාවිතයන්හි වැදගත්කම අවධාරනය කරයි.

රජයේ කාර්යභාරය: රජයේ වාරිමාර්ග දෙපාර්තමේන්තුවල අත්තනෝමතික ක්‍රියා සහ ජල බිල්පත් ඉහළ යාම වැනි කරුණු කිහිපයක්, ජල සම්පත් කළමනාකරණය සහ නියාමනය කිරීමේදී රාජ්‍ය ආයතනවල කාර්යභාරය ඉස්මතු කර පෙන්වා දෙයි.

වගා අභියෝග: වගාව සඳහා ප්‍රමාණවත් ජලය නොමැතිකම සහ වගාව සඳහා සාධාරණ ජල කළමනාකරණයක් නොමැතිකම යන දෙකම සැලකිය යුතු ප්‍රශ්න වන අතර, ආහාර සුරක්ෂිතතාව සහ ජීවනෝපාය සහතික කිරීම සඳහා කෘෂිකාර්මික ජල කළමනාකරණයේ වැදගත්කම ඉස්මතු කරයි.

පානීය ජල ප්‍රවේශය: ගැටුම් සිදුවීම්වලින් සැලකිය යුතු ප්‍රමාණයක් ඇතිවන්නේ පානීය ජල පහසුකම් නොමැතිකම සම්බන්ධයෙනි. මෙම ගැටළුව ජනගහනයෙන් විශාල කොටසකට බලපාන අතර සැමට ආරක්ෂිත සහ පිරිසිදු පානීය ජලය සඳහා ප්‍රවේශය ලබා දීමට කඩිනම් අවධානයක් අවශ්‍ය වේ.

ගැටුම්කාරී තත්ත්වයන්ට සම්බන්ධ රාජ්‍ය ආයතන:

විවිධ රාජ්‍ය ආයතන ජලය ආශ්‍රිත ගැටුම්වලට සම්බන්ධ වීම ශ්‍රී ලංකාවේ ජල සම්පත් කළමනාකරණයේ සංකීර්ණත්වය ඉස්මතු කරයි. මෙම ගැටුම් විසඳීමට සහ තිරසාර ජල කළමනාකරණ පිළිවෙත් සහතික කිරීමට ඵලදායී සම්බන්ධීකරණය, පැහැදිලි ප්‍රතිපත්ති සහ විනිවිදභාවයෙන් යුත් පාලනයක් අත්‍යවශ්‍ය වේ.

විවිධ රාජ්‍ය පාර්ශ්වකරුවන්: ශ්‍රී ලංකාවේ ජලය ආශ්‍රිත ගැටුම් සඳහා පුළුල් පරාසයක රාජ්‍ය ආයතනවල මැදිහත්වීම දත්ත මගින් ඉස්මතු කරයි. මෙම ආයතනවලට සෞඛ්‍ය අංශයේ පහසුකම්, නියාමන ආයතන, පරිසර ආයතන, පළාත් පාලන ආයතන, කෘෂිකර්ම සහ වාරිමාර්ග දෙපාර්තමේන්තු සහ තවත් දේ ඇතුළත් වේ.

ප්‍රධාන ආයතන: සමහර රාජ්‍ය ආයතන ගැටුම් සිදුවීම් වැඩි සංඛ්‍යාවක් ඇති ලෙස කැපී පෙනේ. එහි ක්‍රියාකාරකම් හා බැඳුනු ගැටුම් සිද්ධීන් 21ක් සමගින් වාරිමාර්ග දෙපාර්තමේන්තුව ගැන නිතර සඳහන් වේ. ජල සම්පාදන හා ජලාපවහන මණ්ඩලය ද සැලකිය යුතු ලෙස ගැටුම්වලට සම්බන්ධ වන අතර, සිදුවීම් 36 ක් ඇත. මෙම සංඛ්‍යා යෝජනා කරන්නේ මෙම ආයතන ජල කළමනාකරණයේ තීරණාත්මක කාර්යභාරයක් ඉටු කරන අතර ගැටුම් වඩාත් ඵලදායී ලෙස විසඳීමට අවශ්‍ය විය හැකි බවයි.

සම්පත් කළමනාකරණය: කෘෂිකර්ම දෙපාර්තමේන්තුව සහ වන සංරක්ෂණ දෙපාර්තමේන්තුව වැනි ආයතන, පිළිවෙළින් සිද්ධීන් 4ක් සහ 5ක් සහිතව, ඉඩම් පරිහරණය සහ වගාව සහ වන විනාශය වැනි සම්පත් කළමනාකරණ පිළිවෙත් සම්බන්ධ ගැටුම්වලට සම්බන්ධ වේ. මෙම ගැටුම්වලට බොහෝ විට ජල සම්පත් පිළිබඳ ආරවුල් ඇතුළත් වේ.

පළාත් පාලන: පළාත් පාලන ආයතන සහ ප්‍රාදේශීය ලේකම් කාර්යාල, පිළිවෙළින් සිද්ධීන් 5ක් සහ 16ක් සමඟ ගැටුම් රාශියකට සම්බන්ධ වේ. විශේෂයෙන්ම ප්‍රජා මට්ටමින් ජලය ආශ්‍රිත ගැටලු විසඳීමේදී ප්‍රාදේශීය පාලනයේ වැදගත්කම මෙයින් අවධාරණය කෙරේ.

ගැටුම් සඳහා ආරක්ෂක හමුදාවන්ගේ මැදිහත්වීම:

යුද හමුදාව, නාවික හමුදාව සහ පොලිසිය ඇතුළු ආරක්ෂක අංශ ජලය සම්බන්ධ ගැටලු 12 කට සම්බන්ධ වී ඇති බව දත්ත පෙන්වා දෙයි.

ආරක්ෂක අංශ අතරින් වැඩිම සිද්ධීන් සංඛ්‍යාවක් වාර්තා වී ඇත්තේ පොලිසිය (6) වන අතර, පසුව යුද හමුදාව (5) සහ නාවික හමුදාව (1) වේ.

ගැටුම්වලට වෙනත් පාර්ශ්වකරුවන්ගේ මැදිහත්වීම:

දේශීය හා විදේශීය සමාගම්, ජාවාරම්කරුවන්, දේශපාලනයට අනුබද්ධ අය, ආගමික නායකයන් සහ පාරිසරික සංවිධාන ඇතුළුව ශ්‍රී ලංකාවේ ජලය ආශ්‍රිත ගැටුම්වලට සම්බන්ධ විවිධ පරාසයක ක්‍රියාකාරීන් දත්ත මගින් ඉස්මතු කරයි. මෙම ගැටුම් ආර්ථික අවශ්‍යතා, නීති විරෝධී ක්‍රියාකාරකම්, දේශපාලන සම්බන්ධතා සහ පාරිසරික ගැටළු හරහා පැන නැගිය හැකිය.

- ➔ ගෘහස්ත සමාගම් සහ දේශීය ව්‍යාපාරිකයන් ජලය ආශ්‍රිත ගැටුම්වලට නිතර සම්බන්ධ වන අතර සිද්ධීන් 10ක් වාර්තා වේ. මෙයින් ඇඟවෙන්නේ ඉඩම් සංවර්ධනය, පතල් කැණීම හෝ කෘෂිකර්මාන්තය වැනි ක්‍රියාකාරකම්වලට සම්බන්ධ විය හැකි මෙම ගැටුම්වල දී ආර්ථික අවශ්‍යතා සහ ක්‍රියාකාරකම් සැලකිය යුතු කාර්යභාරයක් ඉටු කරන බවයි.

- ➔ වැලි ගොඩදැමීම, පස් කැණීම, දැව නිස්සාරණය සහ මත්ද්‍රව්‍ය වෙළඳාම වැනි නීති විරෝධී ව්‍යාපාරවල යෙදෙන ජාවාරම්කරුවන් ද ජලය ආශ්‍රිත ගැටුම් සඳහා සැලකිය යුතු සාධකයක් වන අතර සිද්ධීන් 10ක් වාර්තා වී ඇත.

- ➔ දේශපාලනඥයන්ගේ සමීප අනුබද්ධ අය සහ ආධාරකරුවන් ගැටුම් සිදුවීම් 11 ක් සමඟ සම්බන්ධ වී ඇති අතර, එයින් ඇඟවෙන්නේ දේශපාලන සම්බන්ධතා හෝ බලපෑම් ජල මූලාශ්‍ර පිළිබඳ ගැටුම් සඳහා දායක විය හැකි බවයි.

- ➔ ආගමික නායකයින් ගැටුම් සිදුවීම් 3කට සම්බන්ධ වී ඇතත්, ඔවුන්ගේ මැදිහත්වීමේ ස්වභාවය දත්තවල නිශ්චිතව දක්වා නැත. මෙම ගැටුම් වලදී ඔවුන්ගේ භූමිකාව තේරුම් ගැනීමට වැඩිදුර විස්තර අවශ්‍ය වේ.

- ➔ පාරිසරික සංවිධාන ගැටුම් සිද්ධීන් 8 කට සම්බන්ධ වී ඇති අතර, පාරිසරික ආරක්ෂාව වෙනුවෙන් පෙනී සිටීමට සහ ජල සම්පත් කළමනාකරණයට අදාළ ගැටළු විසඳීමට සම්බන්ධ බවක් යෝජනා කරයි.

විවිධ ජනවාර්ගික කණ්ඩායම් අතර ගැටුම්කාරී තත්ත්වයන්:

සිංහල සහ දෙමළ ප්‍රජාවන් අතර ගැටුම් කැපී පෙනෙන අතරම, රට තුළ ඇති ජල හිමිකම් ආරවුල්වල සංකීර්ණ පසුතලයට අන්තර් වාර්ගික ආරවුල් සහ අනෙකුත් ජනවර්ග සම්බන්ධ ගැටුම් ද දායක වේ.

- ➔ ජල අයිතීන් සම්බන්ධ ගැටුම්වලට සිංහල, දෙමළ, මුස්ලිම් සහ උඩරට දෙමළ ප්‍රජාවන් ඇතුළු විවිධ ජනවර්ග අතර අන්තර් සම්බන්ධ ක්‍රියා ඇතුළත් බව දත්ත හෙළි කරයි.

- බහුලවම සිදුවන ගැටුම්වලට සිංහල ජනවාර්ගික කණ්ඩායම තුළ අන්තර් සම්බන්ධ ක්‍රියා ඇතුළත් වන අතර, සිංහල-සිංහල ගැටුම්වල සිදුවීම් 19ක් ඇතුළත් වේ. මෙයින් ඇඟවෙන්නේ ජල අයිතිවාසිකම් සම්බන්ධයෙන් ජනවර්ගයක් ඇතුලේ ආරවුල් සාපේක්ෂ වශයෙන් පොදු බවයි.
- සිංහල සහ දෙමළ ජනවාර්ගික කණ්ඩායම් අතර අන්තර් සම්බන්ධ ක්‍රියා ද සැලකිය යුතු ගැටුම් සංඛ්‍යාවකට හේතු වන අතර, සිදුවීම් 14 ක් ද ඇතුළත් බව දත්ත හෙළි කරයි. මෙම ගැටුම් ඓතිහාසික, සංස්කෘතික හෝ භූගෝලීය සාධක මත ඇති විය හැක.
- සිද්ධීන් 12 ක් සහිත දෙමළ ජනවාර්ගික කණ්ඩායම සම්බන්ධ ගැටුම් පෙන්නුම් කරන්නේ දෙමළ ප්‍රජාවන් අතර පවතින අභ්‍යන්තර ආරවුල් ද ජලය ආශ්‍රිත ගැටුම් සඳහා භූමිකාවක් ඉටු කරන බවයි.
- මුස්ලිම්-මුස්ලිම් (සිදුවීම් 3ක්), සිංහල-මුස්ලිම් (සිදුවීම් 5ක්), දෙමළ-දෙමළ (සිදුවීම් 12ක්), සහ උඩරට දෙමළ-උඩරට දෙමළ (සිදුවීම් 11ක්) වැනි අනෙකුත් ජනවාර්ගික කණ්ඩායම් සම්බන්ධ සිදුවීම් කුඩා සංඛ්‍යාවක් ඇත.)

විවිධ ආගමික කණ්ඩායම් අතර ගැටුම්කාරී තත්ත්වයන්:

- ජල සම්පත් සම්බන්ධ ගැටුම් බෞද්ධ, ක්‍රිස්තියානි, හින්දු සහ මුස්ලිම් ඇතුළු විවිධ ආගමික කණ්ඩායම් අතර ඇතිවන බව දත්ත පෙන්වා දෙයි.
- බොහෝ විට සිදුවන ගැටුම් බෞද්ධ ආගමික කණ්ඩායම තුළ බෞද්ධයන් අතර ගැටුම් 19ක් ඇති බව දත්ත පෙන්වා දෙයි. මෙයින් ඇඟවෙන්නේ ජල සම්පත් සම්බන්ධයෙන් අන්තර් ආගමික ආරවුල් සාපේක්ෂ වශයෙන් පොදු බවයි.
- බෞද්ධයන් සහ හින්දු භක්තිකයන් අතරද සැලකිය යුතු ගැටුම් සංඛ්‍යාවක් ඇති කරයි, සිදුවීම් 12 ක් ඇත. මෙම ගැටුම් ආගමික, සංස්කෘතික හෝ භූගෝලීය සාධක මත පැන නැගිය හැක.
- හින්දු-හින්දු (සිදුවීම් 6ක්), හින්දු-ක්‍රිස්තියානි (සිදුවීම් 3ක්) සහ හින්දු-ඉස්ලාම් (සිදුවීම් 2ක්) වැනි අනෙකුත් ආගමික කණ්ඩායම් සම්බන්ධ සිද්ධීන් කුඩා සංඛ්‍යාවක් ඇත.

පරස්පර ගැටළු ඇති කළ බවට චෝදනා ලබන රජයේ ආයතන:

දත්ත මගින් ශ්‍රී ලංකාවේ ජලය ආශ්‍රිත ගැටුම්වලට සම්බන්ධ යැයි කියන රජයේ ආයතනවල විවිධ පරාසයන් පිළිබිඹු වේ. ජල කළමනාකරණය, බෙදාහැරීම, නියාමනය, ඉඩම් පරිහරණය සහ පාලනය සම්බන්ධ ගැටළු නිසා මෙම ගැටුම් ඇති විය හැක.

- සිද්ධීන් 129 න් ගැටුම්කාරී තත්ත්වයට අදාළ ගැටලුව ඇති කිරීමට හෝ පවත්වාගෙන යාමට සිද්ධි 81කට අදාළව රජයේ ආයතනවල යම් ආකාරයක මැදිහත්වීමක් ඇති බව දත්ත යෝජනා කරයි.
- වාර්තා වූ සිද්ධීන් 13ක් සමගින් වාරිමාර්ග දෙපාර්තමේන්තුව වැඩිපුරම සඳහන් වෙන ආයතනයයි. මෙයින් වාරිමාර්ග දෙපාර්තමේන්තුව විසින් අධීක්ෂණය කරන ලද ජල සම්පත් කළමනාකරණය සහ නියාමනය ගැටුම්වල මූලාශ්‍රයක් විය හැක
- ජල සම්පාදන හා ජලාපවහන මණ්ඩලය ද සැලකිය යුතු සිදුවීම් සංඛ්‍යාවක් වාර්තා කර ඇත (15). මෙම ගැටුම් ජලය බෙදා හැරීම, යටිතල පහසුකම් සහ සේවා සැපයීම සම්බන්ධ ගැටළු වලට අදාළ විය හැකිය.
- කෘෂිකර්ම දෙපාර්තමේන්තුව (සිදුවීම් 5ක්), දිස්ත්‍රික් ලේකම් කාර්යාලය (සිදුවීම් 5ක්), වන සංරක්ෂණ දෙපාර්තමේන්තුව (සිදුවීම් 6ක්), සහ පළාත් පාලන ආයතන (සිදුවීම් 6ක්) වැනි ආයතන කිහිපයක් ද ගැටුම් සමඟ සම්බන්ධ වී ඇති අතර, ඉඩම් පරිහරණය, පාරිසරික සහ පළාත් පාලන සාධක භූමිකාවක් ඉටු කළ හැකිය.

ගැටුම්කාරී තත්ත්වයන්ට සම්බන්ධ පාර්ශ්වකරුවන් :

විවිධ තරාතිරම්වල දේශපාලනඥයන්, ආගමික නායකයන්, ආරක්ෂක අංශ, වතු කළමනාකරුවන්, බලගතු පුද්ගලයන් සහ වෙනත් අය ඇතුළු ජලය සම්බන්ධ ගැටුම්වලට සම්බන්ධ ක්‍රියාකාරීන් පරාසයක් දත්ත මගින් ඉස්මතු කරයි.

- ප්‍රාදේශීය මට්ටමේ දේශපාලනඥයන් නිතර සඳහන් වන අතර, සිද්ධීන් 44ක් වාර්තා වී ඇත, බිම් මට්ටමේ ජලය ආශ්‍රිත ගැටුම්වලදී ඔවුන්ගේ වැදගත් භූමිකාව පෙන්නුම් කරයි.
- පළාත් මට්ටමේ දේශපාලනඥයන් (සිදුවීම් 8 ක්) සහ ජාතික මට්ටමේ දේශපාලනඥයන් (සිදුවීම් 4 ක්) ද ජලය සම්බන්ධ ගැටුම්වලට සම්බන්ධ වන අතර, දේශපාලන බලපෑම රජයේ විවිධ මට්ටම්වලට විහිදෙන බව මෙයින් යෝජනා කරයි.
- ආගමික නායකයින් (සිදුවීම් 6ක්) සමහර ගැටුම් වලදී භූමිකාවක් ඉටු කරයි, නමුත් ඔවුන්ගේ මැදිහත්වීමේ ස්වභාවය දත්තවල නිශ්චිතව දක්වා නැත.
- ආරක්ෂක හමුදා (සිදුවීම් 6ක්) ගැටුම්වලට සම්බන්ධ වන අතර, නීතිය පවත්වා ගෙන යාමේදී සහ ආරක්ෂාවට අදාළ ජල ගැටලුවලට විසඳුම් සෙවීමේදී ඔවුන්ගේ කාර්යභාරය මෙයින් පිළිබිඹු විය හැකිය.
- වතු අධිකාරීවරුන් (සිදුවීම් 5 ක්) සහ වතු භාරය (සිද්ධිය 1) මෙම වතු තුළ වතු කළමනාකරණය හා ජල සම්පත් ගැටලු සම්බන්ධ ගැටුම් සමඟ සම්බන්ධ වේ.
- ව්‍යාපාරිකයන් වැනි ධනවත් හෝ බලගතු පුද්ගලයන් සිද්ධීන් 7කට සම්බන්ධ වී ඇති අතර මෙය ජලය ආශ්‍රිත ක්‍රියාකාරකම්වල ආර්ථික අවශ්‍යතා නිසා විය හැක.

ගැටුම්කාරී තත්ත්වයන් විසින් නිර්මාණය කරන ලද සමාජ ආතතීන් වර්ගය:

ශ්‍රී ලංකාවේ ජලය ආශ්‍රිත ගැටුම් භෞතික ගැටුම්, විරෝධතාකරුවන්ට පහර දීම සහ පුරවැසියන් සහ ක්‍රියාකාරීන් බිය ගැන්වීම් ඇතුළු විවිධ ආකාරයේ සමාජ ආතතීන්ට තුඩු දිය හැකි බව දත්ත හෙළි කරයි.

- විවිධ පාර්ශවයන් අතර ආරවුල් බොහෝ විට ගැටුම් දක්වා වර්ධනය වන බව පෙන්නුම් කරන සිදුවීම් 38ක් වාර්තා වී ඇති අතර, කණ්ඩායම් තුල හෝ අතර ගැටුම් වඩාත් සුලභ ආකාරයේ සමාජ ආතතිය වේ.
- ජල ප්‍රශ්නවලට අදාළ විරෝධතා හෝ පෙළපාලි වලදී ප්‍රචණ්ඩත්වය ඇතිවීමේ අවදානමක් යෝජනා කරමින්, සිදුවීම් 17කදී ආරක්ෂක අංශ හෝ පොලිසිය විසින් විරෝධතාකරුවන්ට පහරදීම් කර ඇත.
- පුරවැසියන්, ගොවීන්, මාධ්‍යවේදීන් සහ මානව හිමිකම් ආරක්ෂකයින් වෙත චූදිතයන් හෝ චූදිතයින් විසින් පහරදීම හෝ බලපෑම් කිරීම සිද්ධීන් 13කදී වාර්තා වී ඇති අතර, ජලය ආශ්‍රිත ගැටුම්වලදී බිය ගැන්වීම් සහ ප්‍රචණ්ඩත්වයේ විභවයන් ඉස්මතු කරයි.

ජල ගැටළු සම්බන්ධ ප්‍රධාන ගැටුම් අවුලුවාලීම:

පරිපාලන තීරණ, සංවර්ධන ව්‍යාපෘති, වෛරී ප්‍රකාශ, ආරක්ෂක හමුදා ක්‍රියා සහ දේශපාලන හෝ ආගමික නායකයන්ගේ ප්‍රකාශ ඇතුළු විවිධ සාධක මගින් ජලය සම්බන්ධ ගැටුම් ඇති විය හැකි බව දත්ත අනාවරණය කරයි.

- නිතර වාර්තා වන සිද්ධීන් 46ක් සමගින් ගැටුම් අවුලුවාලීම නීති විරෝධී/අසාධාරණ පරිපාලන තීරණ නිසා බව හෙලි වෙයි. මෙයින් ඇඟවෙන්නේ ජල සම්පත් කළමනාකරණයට අදාළව රජයේ බලධාරීන් හෝ පරිපාලන ආයතන විසින් ගනු ලබන තීරණ ආරවුල් සහ ගැටුම්වලට තුඩු දිය හැකි බවයි.
- සංවර්ධන ව්‍යාපෘති නමින් ස්වභාවික සම්පත් අවභාවිත කිරීම තවත් සැලකිය යුතු ගැටුම් උත්ප්‍රේරකයක් වන අතර, වාර්තා වූ සිද්ධීන් 22කි. මෙයින් ඇඟවෙන්නේ වන විනාශය, පතල් කැණීම හෝ ඉඩම් අත්පත් කර ගැනීම වැනි ක්‍රියාකාරකම්වලට සම්බන්ධ විය හැකි මහා පරිමාණ සංවර්ධන ව්‍යාපෘති, ජලය ආශ්‍රිත ගැටුම්වලට දායක විය හැකි බවයි.

- ඕනෑම පාර්ශ්වයක් විසින් කරන ලද වෛරී ප්‍රකාශය හේතුවෙන් වාර්තා වූ සිද්ධීන් 18ක් වාර්තා වී ඇති අතර, ජල ප්‍රශ්න සම්බන්ධ ගැටුම් උග්‍ර කිරීමේදී ගිනි අවුලුවන වාචාල ක්‍රියාකලාපය ඉස්මතු කරයි.
- ආරක්ෂක අංශවල මැදිහත්වීම් / හැසිරීම් වාර්තා වූ සිද්ධීන් 4 ට හේතු වී ඇති අතර, ආරක්ෂක අංශවල ක්‍රියා හෝ හැසිරීම සමහර විට ජලය සම්බන්ධ ගැටුම්වලට දායක විය හැකි බව යෝජනා කරයි.
- දේශපාලන හෝ ආගමික නායකයින්ගේ ප්‍රකාශයන් වාර්තා වූ සිද්ධීන් 2කට හේතු වී ඇති අතර, එයින් ඇඟවෙන්නේ ජල මූලාශ්‍ර සම්බන්ධයෙන් ගැටුම් ඇති කිරීමට බලගතු පුද්ගලයින්ගේ ප්‍රසිද්ධ ප්‍රකාශයන් ද භූමිකාවක් ඉටු කළ හැකි බවයි.

ජලය ආශ්‍රිත ගැටුම් සම්බන්ධයෙන් ගෙන ඇති ක්‍රියාමාර්ග:

විධිමත් පැමිණිලි, නීතිමය ක්‍රියාමාර්ග, විරෝධතා සහ රජයේ බලධාරීන් සහ ආගමික ආයතන සමඟ සම්බන්ධ වීම ඇතුළුව ශ්‍රී ලංකාවේ ජලය ආශ්‍රිත ගැටුම්වලට ප්‍රතිචාර වශයෙන් ගත් ක්‍රියාමාර්ග රාශියක් දත්ත මගින් පිළිබිඹු වේ.

- පුද්ගල ගැටුම් නිල වශයෙන් නීතිය ක්‍රියාත්මක කරන බලධාරීන්ට වාර්තා කර ඇති බව පෙන්නුම් කරමින්, ලොග් කර ඇති පොලිස් පැමිණිල්ල සිද්ධි 16කදී වාර්තා වී ඇත.
- ජලය ආශ්‍රිත ගැටුම්වලට ප්‍රතිචාර වශයෙන් සාමකාමී ප්‍රකාශන ආකාරයක් යෝජනා කරමින් 1 සිද්ධියකදී නිහඬ විරෝධතාවයක් ඇති වී ඇත.
- ගැටුම් නිරාකරණය කිරීමේදී පළාත් පාලන කාර්යාලවල කාර්යභාරය ඉස්මතු කරමින් ප්‍රාදේශීය ලේකම් කාර්යාලයට කරන ලද පැමිණිලි, සිද්ධීන් 55ක් සමඟින් බහුලවම ගනු ලබන ක්‍රියාමාර්ගයක් බව පෙන්නුම් කරයි.
- ගැටුම් ඉහළ පරිපාලන මට්ටම් දක්වා වර්ධනය වන බව පෙන්නුම් කරමින් දිස්ත්‍රික් ලේකම් කාර්යාලයට පැමිණිලි 13ක් ඉදිරිපත් කර ඇත.
- ජලය සම්බන්ධ ගැටුම් විසඳීමට නීතිමය ක්‍රියාමාර්ග ගෙන ඇති බව යෝජනා කරමින් අවස්ථා 2කදී උසාවි වල නඩු ගොනු කරන ලද බව වාර්තා වේ.
- ගැටුම් නිරාකරණය සඳහා විකල්ප ක්‍රම යෝජනා කරමින් සමථ මණ්ඩලයට පැමිණිල්ලක් සහ ආගමික ආයතනයකට/නායකයෙකුට පැමිණිලි 1 බැගින් සිදුවී ඇත.
- ගැටුම් නිරාකරණය කිරීමේ ප්‍රයත්නයන් සඳහා විවිධ රාජ්‍ය ආයතනවල මැදිහත්වීම අවධාරනය කරමින් සිද්ධි 12ක් සම්බන්ධයෙන් අනෙකුත් රජයේ බලධාරීන් වෙත පැමිණිලි කර ඇත.
- වතු ආශ්‍රිත ජල සම්පත් සම්බන්ධ ගැටුම් විසඳීමට වතු කළමනාකාරීත්වයේ මැදිහත්වීම පෙන්නුම් කරමින් වතු කළමනාකාරීත්වය/වතු භාරයට පැමිණිලි 2කදී වාර්තා වී ඇත.
- අවස්ථා 24කදී කිසිදු ක්‍රියාමාර්ගයක් ගෙන නොමැති අතර, සමහර අවස්ථාවලදී ගැටුම් නොවිසඳී හෝ ආමන්ත්‍රණය නොකළ බව යෝජනා කළ හැක.

3 වන පරිච්ඡේදය

සාරාංශ විශ්ලේෂණය

මෙම සාරාංශ විශ්ලේෂණය පදනම් වී ඇත්තේ සමාජ-ආර්ථික සහ දේශපාලන ගැටලු සම්බන්ධයෙන් ගැටුම් අවුලුවන සාධක කල්තියා හඳුනා ගැනීම සහතික කිරීම සඳහා වැඩි දියුණු කළ ධාරිතාවක් ඇති සාමය ගොඩනඟන්නන් කණ්ඩායමක් විසින් බෙදා ගන්නා ලද දත්ත මතය. මෙම සංක්ෂිප්ත විග්‍රහයේ දී, ගැටුම්කාරී තත්ත්වයන්, සම්බන්ධ පාර්ශවයන්, සමාජ ආතතීන් සහ ප්‍රධාන ගැටුම් අවුලුවන ප්‍රධාන කරුණු ව්‍යුහගත ප්‍රශ්නාවලියක් භාවිතයෙන් කෙටි කාලයක් තුළ රට පුරා සාමය ගොඩනඟන්නන් විසින් හඳුනාගෙන ඇත. ඒ අනුව, මෙම සටහන ජලය සම්බන්ධයෙන් පවතින ගැටුම්කාරී තත්ත්වයන් පිළිබඳ සම්පූර්ණ නොවන විග්‍රහයක් සහ අදාළ බලධාරීහු වහා අවධානය යොමු නොකළහොත් සමාජ සංහිඳියාවට අහිතකර ලෙස බලපෑ හැකි සිදුවීම් පිළිබඳ කෙටි සටහනකි. රට පුරා සාමය ගොඩනඟන්නන් උප-ජාතික මට්ටමේ උද්දේශන සංවාද නිර්මාණය කිරීමට සහ අර්බුද ප්‍රතිචාර යාන්ත්‍රණයක් ලෙස ක්‍රියා කිරීමට මෙම සොයාගැනීම් භාවිතා කරයි.

රූප සටහන 1. ජලය සම්බන්ධ ප්‍රධාන ගැටළු වර්ගය

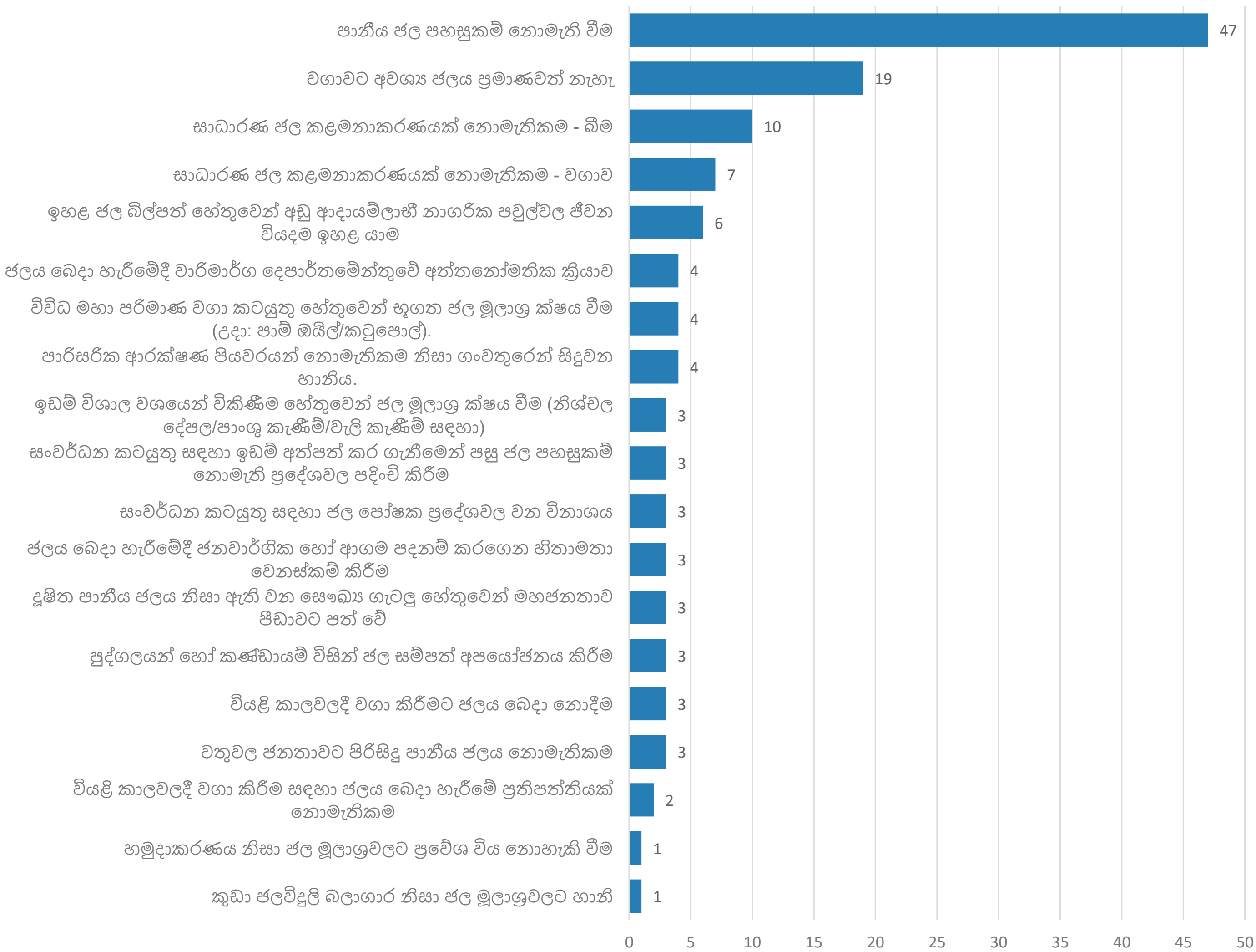

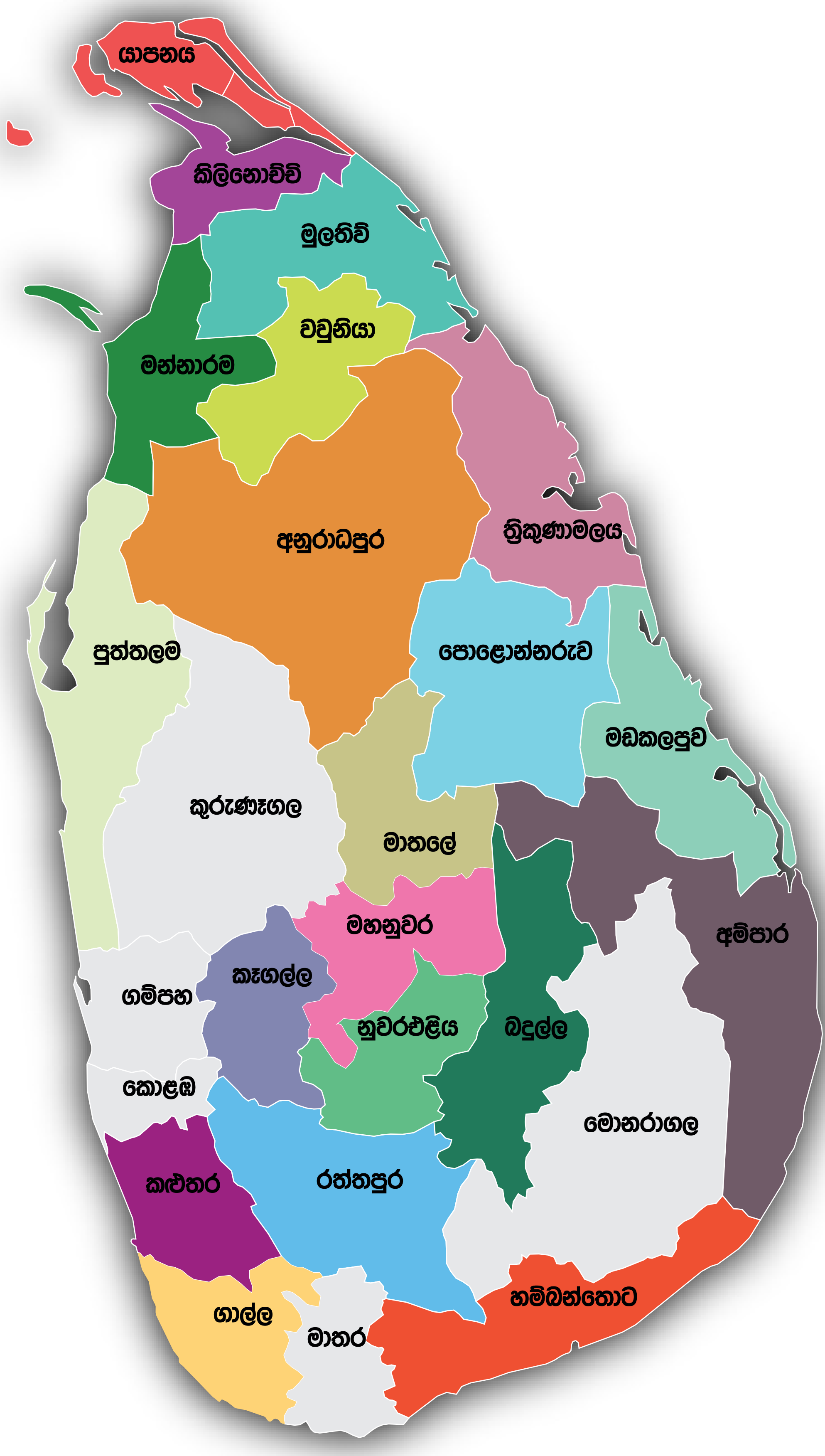

යාපනය	1
කිලිනොච්චි	6
මුලතිව්	5
මන්නාරම	10
වවුනියා	4
ත්‍රිකුණාමලය	6
අනුරාධපුර	10
පුත්තලම	6
පොළොන්නරුව	6
මඩකලපුව	16
මාතලේ	4
අම්පාර	6
බදුල්ල	3
කෑගල්ල	1
නුවරඑළිය	14
නුවර	2
රත්නපුර	15
කළුතර	1
ගාල්ල	7
හම්බන්තොට	6

රූප සටහන 2. ජලය මත ගැටුම්කාරී තත්ත්වයන් පිළිබඳ මූලික ගැටළු හඳුනාගෙන - දිස්ත්‍රික්ක අනුව

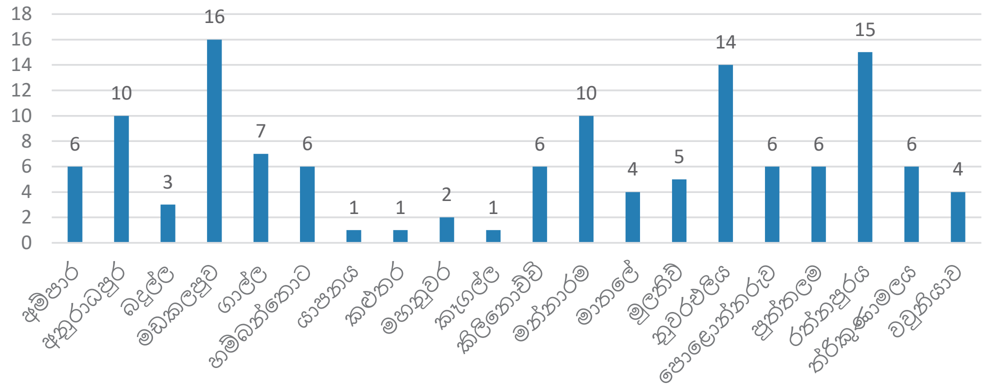

රූප සටහන 3. අනුරාධපුර දිස්ත්‍රික්කයේ ජලය පිළිබඳ ගැටුම්කාරී තත්ත්වයන් පිළිබඳ හඳුනාගත් ප්‍රධාන ගැටලු - ප්‍රා. ලේ. මට්ටමේ ස්ථාන අනුව (අවස්ථා 10)

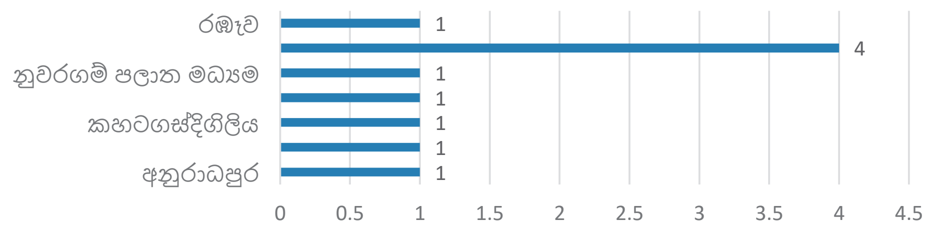

රූප සටහන 4. මඩකලපුව දිස්ත්‍රික්කයේ ජලය පිළිබඳ ගැටුම්කාරී තත්ත්වයන් පිළිබඳ හඳුනාගත් ප්‍රධාන ගැටළු - ප්‍රා. ලේ. මට්ටමේ ස්ථාන අනුව (අවස්ථා 16)

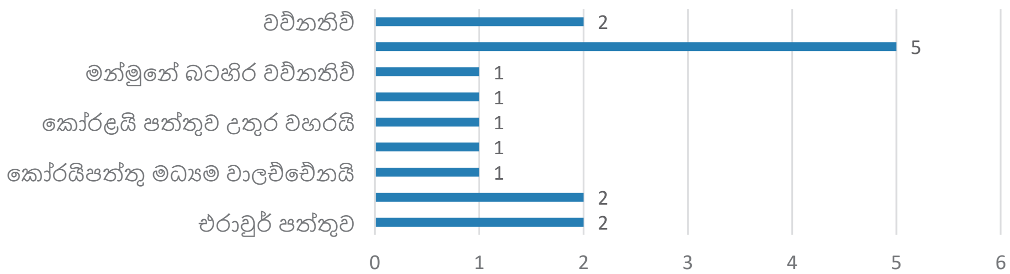

රූපය 5. මන්නාරම දිස්ත්‍රික්කයේ ජලය පිළිබඳ ගැටුම්කාරී තත්ත්වයන් පිළිබඳ හඳුනාගත් ප්‍රධාන ගැටලු - ප්‍රා. ලේ. මට්ටමේ ස්ථාන අනුව (අවස්ථා 10)

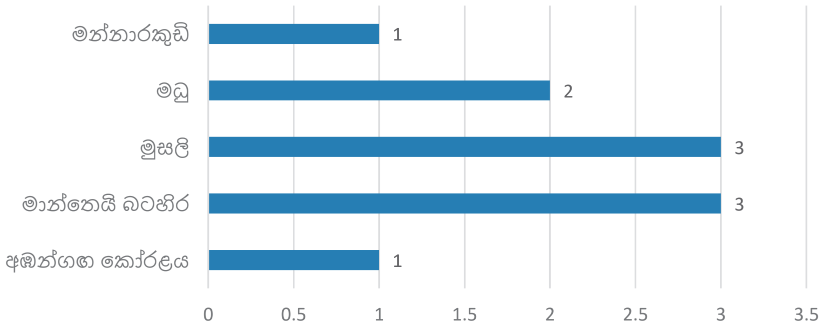

රූපය 6. නුවරඑළිය දිස්ත්‍රික්කයේ ජලය පිළිබඳ ගැටුම්කාරී තත්ත්වයන් පිළිබඳ හඳුනාගත් ප්‍රධාන ගැටලු - ප්‍රා. ලේ. මට්ටමේ ස්ථාන අනුව (අවස්ථා 14)

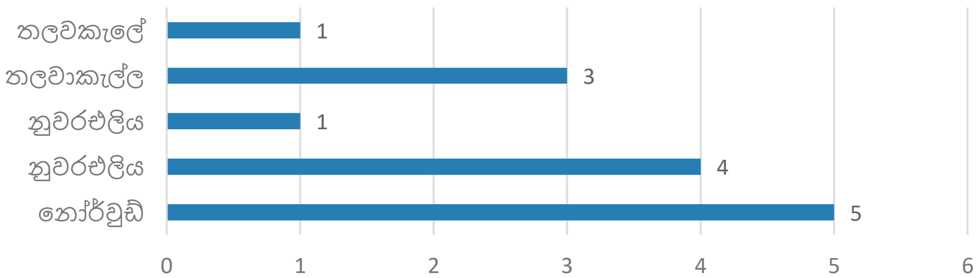

රූප සටහන 7. රත්නපුර දිස්ත්‍රික්කයේ ජලය පිළිබඳ ගැටුම්කාරී තත්ත්වයන් පිළිබඳ හඳුනාගත් ප්‍රධාන ගැටලු - ප්‍රා. ලේ. මට්ටමේ ස්ථාන අනුව (අවස්ථා 15)

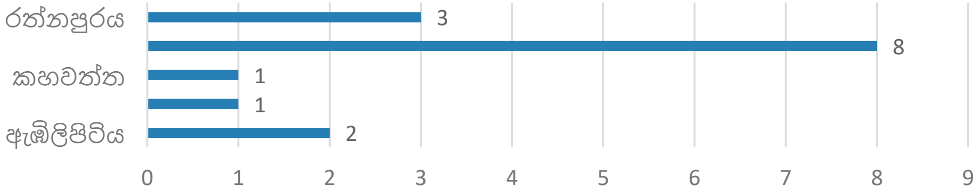

රූප සටහන 8. ගැටුම්කාරී තත්ත්වයට අදාල ගැටලුවට, සම්බන්ධ පාර්ශ්වයන් - රාජ්‍ය ආයතනය මගින්

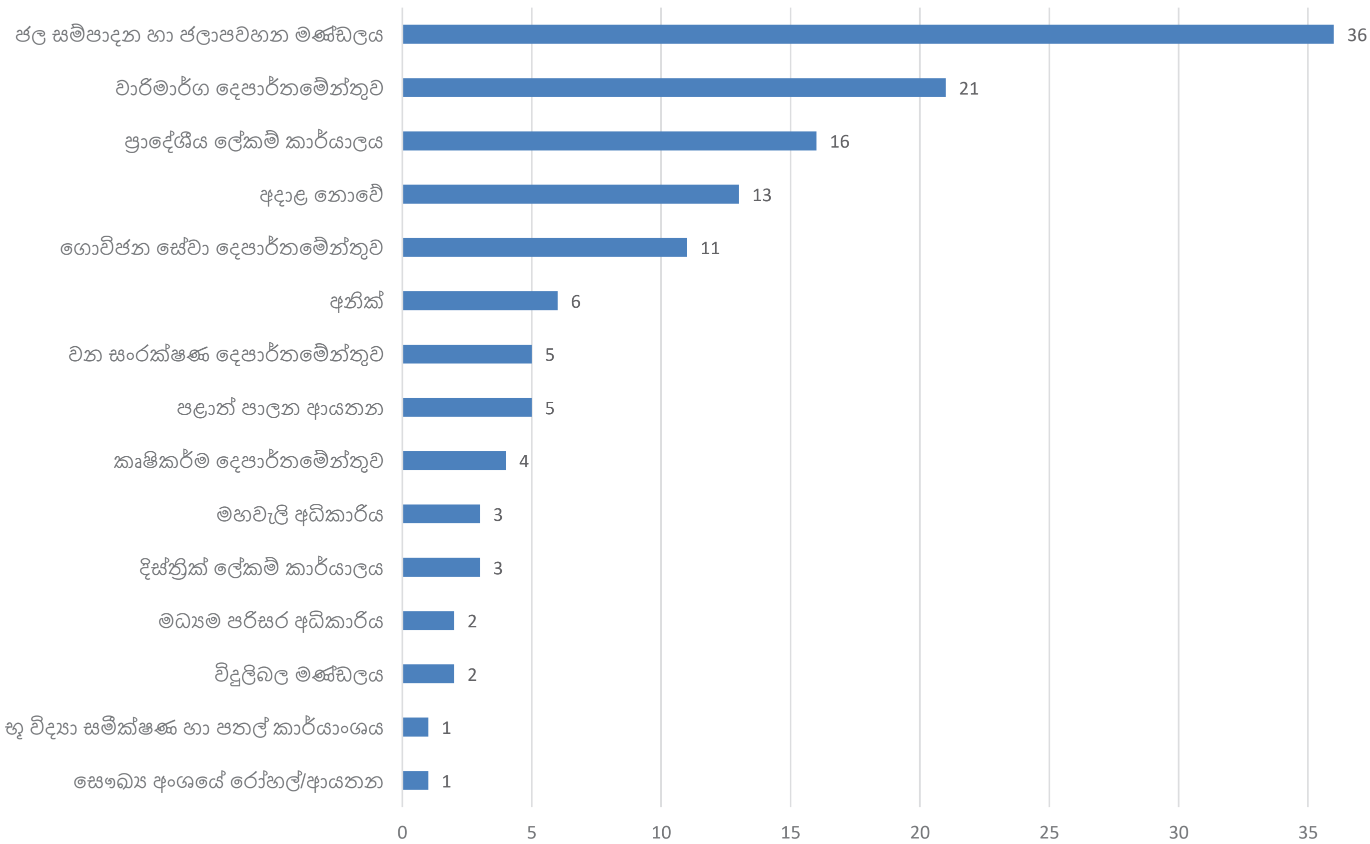

රූප සටහන 9. ගැටුම්කාරී තත්ත්වයට අදාල ගැටලුවට සම්බන්ධ පාර්ශ්වයන් - ආරක්ෂක හමුදාවන් විසින්

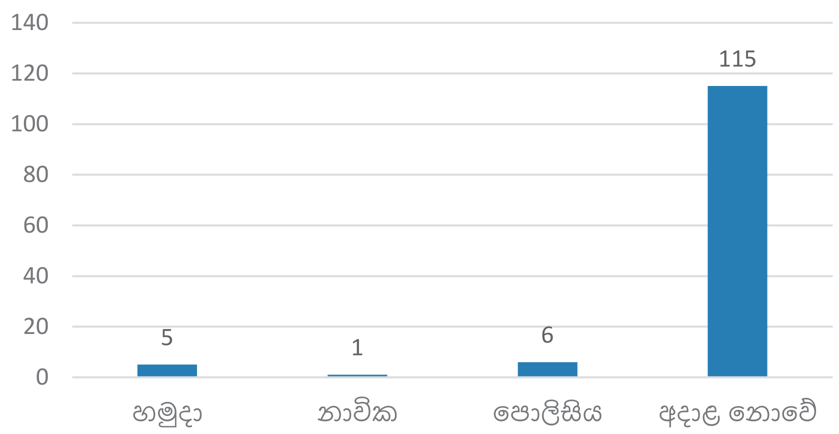

රූප සටහන 10. ගැටුම්කාරී තත්ත්වයට අදාල ගැටලුවට සම්බන්ධ පාර්ශවයන් - වෙනත් පාර්ශවයන් විසින්

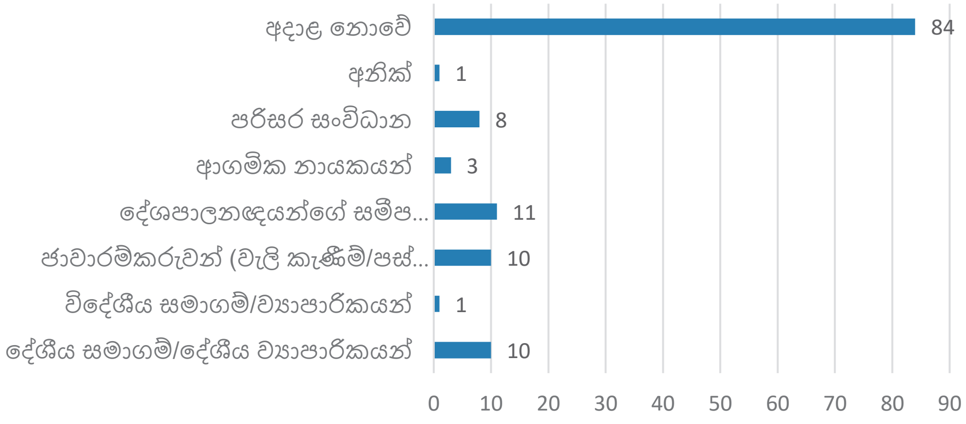

රූප සටහන 11. ගැටුම්කාරී තත්ත්වයට අදාල ගැටලුවට සම්බන්ධ පාර්ශ්වයන් - වාර්ගිකත්වය අනුව

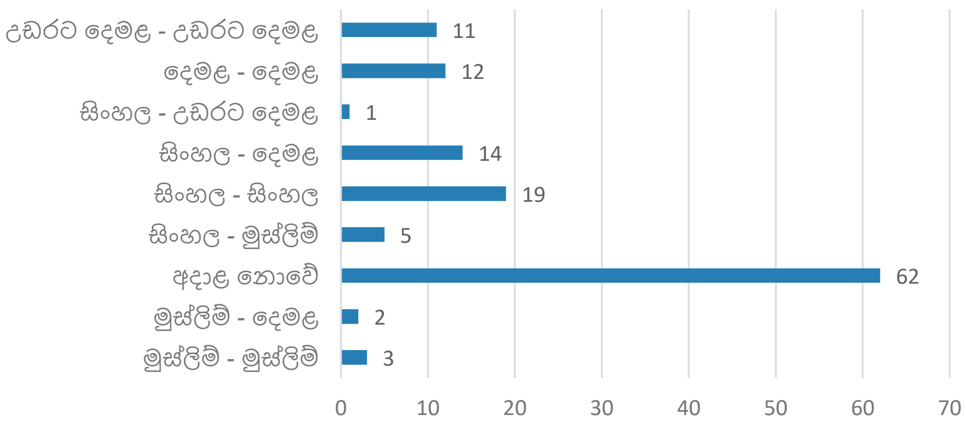

රූප සටහන 12. ගැටුම්කාරී තත්ත්වයට සම්බන්ධ ගැටලුවට සම්බන්ධ පාර්ශ්වයන් - ආගම අනුව

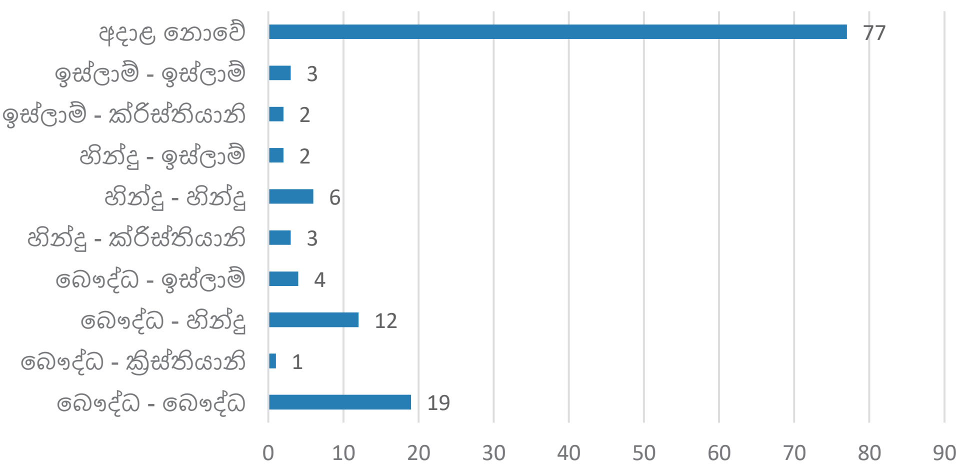

රූප සටහන 13. ගැටුම් තත්ත්වයට අදාළ ගැටලුව ඇති කිරීමට/ පවත්වාගෙන යාමට රාජ්‍ය ආයතනවල මැදිහත් වීමක් තිබේද?

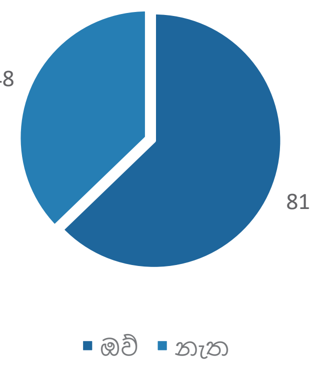

රූප සටහන 14. ප්‍රශ්නයට හේතු වූ බව කියන ප්‍රධාන රාජ්‍ය ආයතන

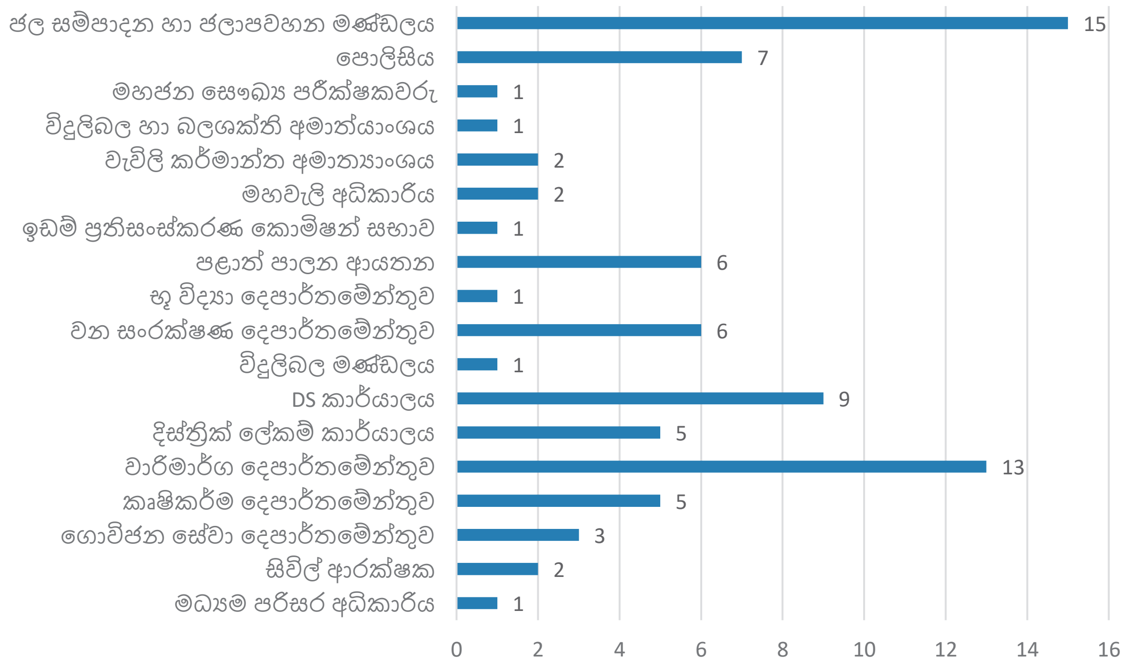

රූප සටහන 15. ගැටුම්කාරී තත්ත්වයට සම්බන්ධ පාර්ශ්වකරුවන්

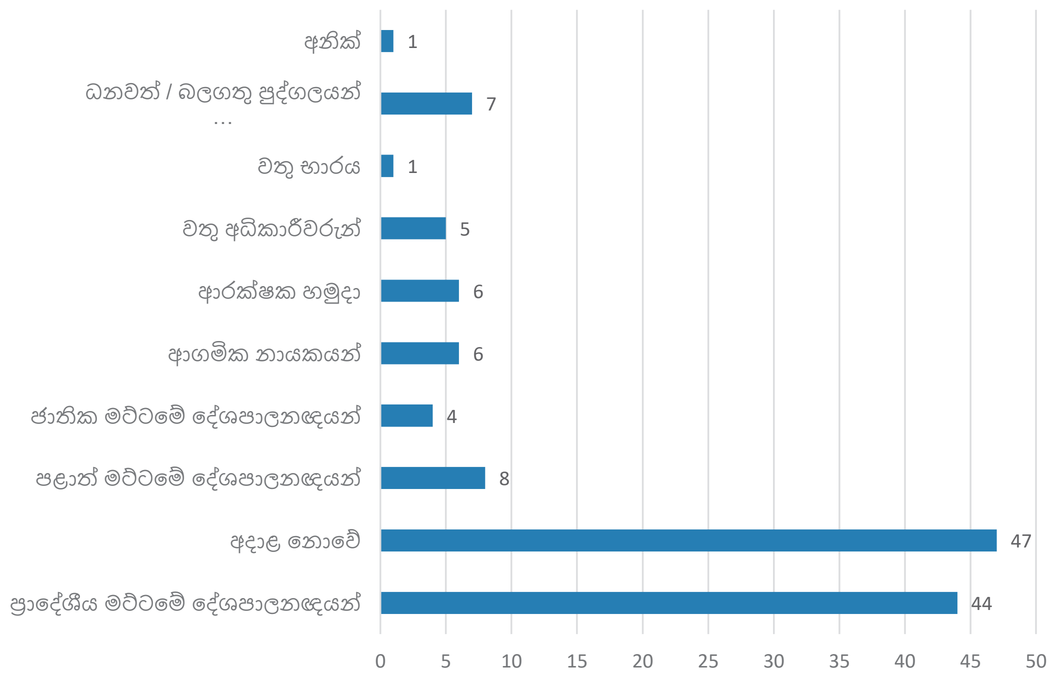

රූප සටහන 16. ගැටුම්කාරී තත්ත්වය හේතුවෙන් නිර්මාණය වූ සමාජ ආතතීන් වර්ගය

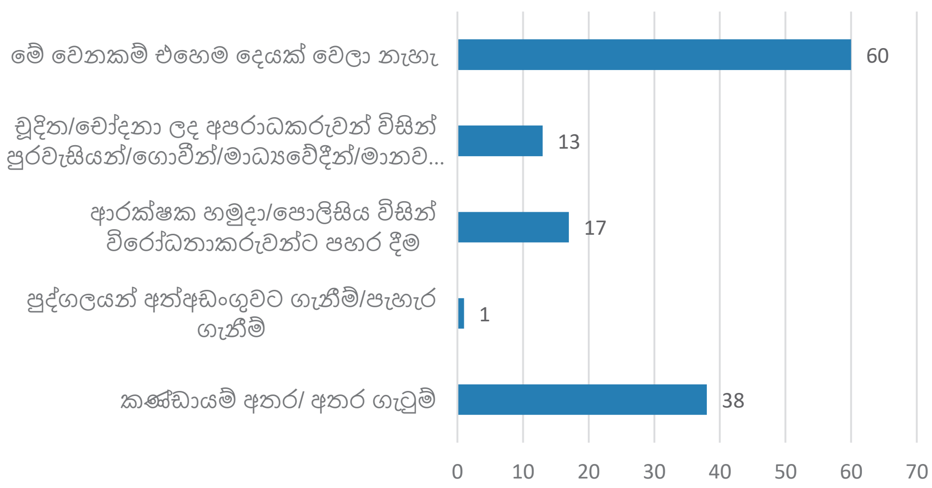

රූප සටහන 17. සමාජ ආතතීන් උත්සන්න කිරීමට හේතු වුන ප්‍රධාන ගැටුම් අවුලුවාලීම

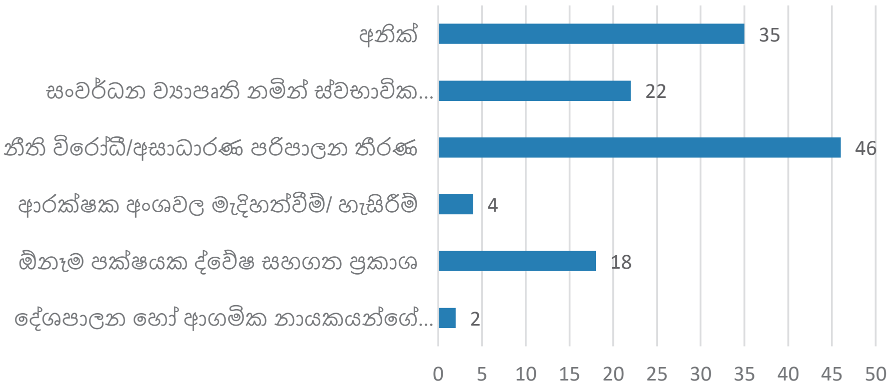

රූප සටහන 18. ගැටුම්කාරී තත්ත්වය පිළිබඳව ගන්නා ලද ප්‍රධාන ක්‍රියාමාර්ග

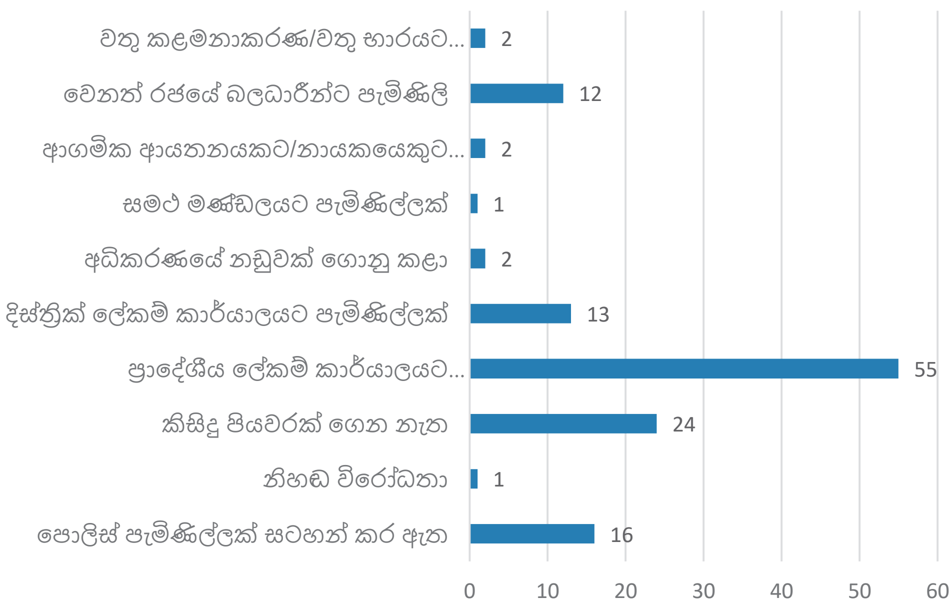

VOICE OF CITIZENS

Centre for Policy Alternatives

www.facebook.com

www.twitter.com

www.youtube.com